

Kl. 14.00 – 16.28
18.00 – 18.59

1 § Information från regeringen om EU-toppmötet i Stockholm

*Information från
regeringen*

Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag ska inför kammaren ge en redogörelse för Europeiska rådets möte i Stockholm.

De senaste åren har varit ekonomiskt framgångsrika för den europeiska unionen. Tillväxten har varit god, och 2 ½ miljoner nya jobb har skapats. Två tredjedelar av dessa har gått till kvinnor. Toppmötet i Stockholm har lagt en bas för hur denna goda utveckling ska förstärkas och hur moderniseringen av EU:s ekonomi ska drivas vidare. Toppmötet var det första i en serie av möten där var och en ska förverkliga den målsättning som slogs fast i Lissabon, att EU ska vara den mest konkurrenskraftiga ekonomin i världen år 2010. I Lissabon lade vi grunden, i Stockholm byggde vi den första av tio våningar.

För att nå målet krävs en dubbel ansats, dels att reformera den europeiska ekonomins funktionssätt, dels att modernisera den europeiska sociala modellen. Full enighet rådde om att de övergripande målen förutsätter dels att unionen och medlemsstaterna binder sig vid målet om full sysselsättning, dels ett dynamiskt EU som måste bestå av aktiva välfärdsstater.

Fyra nya områden har lagts till den dagordning som vi formade redan i Lissabon. De fyra nya inslagen är följande.

Den demografiska utmaningen diskuterades för första gången ordentligt av stats- och regeringscheferna. Det är centralt att denna fråga kommer in i vårt långsiktiga arbete. Den demografiska frågan har väldiga konsekvenser, delvis naturligtvis statsfinansiellt. Det handlar om pensionssystemet. Det handlar om vården av de äldre. Det handlar också om en långsiktig tillgång på arbetskraft. Båda dessa perspektiv måste vi anlägga, och båda dessa perspektiv har vi diskuterat ifrån i Stockholm. Däri ligger den demografiska utmaning som unionen står inför.

Vi har också lagt till bioteknikens betydelse för den europeiska ekonomin, och då har vi inte väjt för de svåra frågor som finns kopplade till denna teknik av moraliskt och etiskt slag.

Vi har lagt till en hållbar utveckling och en miljödriven tillväxt. Det är också tillagt till Lissabonstrategin. Den bygger på två balanserande synsätt: ekonomisk reform och social sammanhållning. Men ingendera är möjlig utan att vi också har en ekologiskt hållbar utveckling. Därför läggs detta till.

Det fjärde tillägget är viktigt i det pågående arbetet för att utvidga unionen. Beslut har fattats om att införliva också kandidatländerna i Lissabonstrategins målsättningar och processer.

Det är dessa fyra tilläggar som har gjorts till den dagordning som lades fast i Lissabon.

Slutsatserna från toppmötet i telegramstil låter som följer. På det ekonomiska området en ny och enklare beslutsprocess för att anta gemensamma regler för finansmarknaderna. Detta får stor betydelse för genomförandet av en gemensam europeisk marknad för finansiella tjänster och riskkapital. Här är ett genombrott som blev möjligt efter det att finansministrarna hade enats om den s.k. Lamfalussyrapporten. Det gjordes dagen före toppmötet. Det är ett väsentligt steg framåt.

Vi har också på toppmötet enats om målsättningar för att avreglera de europeiska gas- och elmarknaderna. Det manifesteras, men inga årtal anges. Det är ingen hemlighet – det har man kunnat följa i medierna – att vi är överens om att detta ska göras, men i fråga om takten för det skiljer vi oss åt.

Vi kom också överens om att uppmana våra transport- och telekommunikationsministrar att under innevarande år anta ett direktiv om ytterligare öppnande av postmarknaderna. Det är inte minst viktigt för Sverige, som redan har gjort detta. Nu följer EU i övrigt efter.

Vi var vidare överens om att flygtransporter i Europa skulle underlättas genom att etablera ett gemensamt europeiskt luftrum. Frågan kommer att tas upp på nytt i Göteborg. Den utestående frågan är en diskussion mellan Spanien och Storbritannien som är kopplad till Gibraltarfrågan. Förhoppningsvis finns en lösning framme vid Göteborgsmötet.

För att främja en fungerande marknad ska snedvridande statliga stöd till näringslivet minska. Det ska ske senast 2003. Också där finns information via Internet med resultattavlor för att på så sätt visa i vilken riktning som utvecklingen går.

Vi är också överens om att arbeta för en ny WTO-runda. Det arbetet intensifieras och återigen slås fast ökad frihandel och främjande av tillväxt och sysselsättning. Vi är också överens om att vi på nationell nivå ska påskynda lagstiftningen för den inre marknaden. Det kan låta som en självklarhet, och i den här kammaren är det en självklarhet. Vi har implementerat det mesta av den inre marknadens krav i vår egen nationella lagstiftning. Det har inte skett så i alla medlemsländer. Före 2003 ska 98 ½ % av det regelverk som finns antaget vara implementerat i nationell lagstiftning.

Vi har kommit överens om att utveckla e-Europe, främjande av elektronisk handel och dess tillväxtskapande effekter. För att det ska ske måste Internet bli säkrare. En redovisning av sådana åtgärder har vi beställt. Det kommer att göras under toppmötet i Göteborg.

Transportministrarna fick i uppdrag att arbeta vidare för att förverkliga det nya satellitnavigeringssystemet Galileo. Där togs ett steg framåt under detta toppmöte när kommissionens president Romano Prodi kunde presentera ett bidrag till finansieringen från den privata sektorn. Det var ett viktigt framsteg som gjordes men inte tillräckligt. Det krävs fler och tydligare åtaganden från den privata sektorn för att detta ska vara möjligt. Vi kommer tillbaka till den saken.

Sedan beslutade vi också att ta det andra steget i moderniseringen av järnvägssektorn. Vi ska genomföra den avregleringen före årets slut. Motsvarande har skett på godstransporter, och det ska nu gälla också persontransporter.

Det här är i telegramstil några av de ekonomiska frågor som diskuterades. Därutöver fördes naturligtvis en diskussion om det ekonomiska läget i Europa, som snarast kan sammanfattas på så sätt att vi är medvetna om att det är en dålig utveckling i USA, medvetna om en dålig utveckling i Japan och att detta naturligtvis påverkar Europeiska unionens ekonomiska framtid. Samtidigt som vi är medvetna om detta är det en tillförsikt inför vår egen förmåga att hantera den ekonomiska utvecklingen.

Europa står fundamentalt mycket starkt. Det är en helt ny situation i den europeiska ekonomin. Underskottens helvete är borta, inflationen är låg och tillväxten är fortfarande ganska hög, för att inte säga hög, i många medlemsländer.

Även om det finns internationella signaler som ger anledning till oro finns det alltså också en fundamental styrka i den egna ekonomin som ger anledning till tillförsikt. I den balansen ska vi naturligtvis vidta strukturella åtgärder av det slag som jag nyss beskrev som gör den ekonomiska utvecklingen i Europa säkrare och stabilare.

På det sociala området lades ett nytt mål för sysselsättningen fast. Det innebär att bland dem som är över 55 år i EU ska minst 50 % vara sysselsatta år 2010. I dag är det endast 38 % av den gruppen som är sysselsatta. 50 % är för våra nationella mått en mycket blygsam målsättning – vi ligger ju klart över detta. Men en del andra länder har faktiskt inte en högre sysselsättningsgrad än 25 %.

Ofta är det i dåliga förtidspensionssystem som människor hamnar redan i relativt unga år. Det gör det omöjligt för dem att utveckla sin inkomst. De hamnar i en socialt svår situation och i ett utanförskap. Att höja sysselsättningsgraden och ge människor tillfälle att vara kvar i arbetet en längre tid är alltså inte bara en viktig ekonomisk fråga – det är också en viktig social fråga. Det är en viktig fråga utifrån människors rätt till ett rikt liv.

Vi etablerade ett nytt delmål till 2005 för den allmänna sysselsättningsgraden. Den ska vara 67 %, och för kvinnor 57 %.

Till 2002 ska gemensamma mått etableras för att länderna i EU ska kunna jämföra tillgång till barnomsorg. Motsvarande mått ska sättas upp för omsorg av äldre. På vårt nyspråk, eller det språk som används ofta, blir det *benchmarking*. Man jämför alltså länderna och hur de presterar exempelvis när det gäller barnomsorg.

Detta säger också någonting om i vilken riktning som Europa går. Det är intressant att det är den här typen av jämförelser som vi nu diskuterar. Det är en annan union än den vi såg för fem sex år sedan. Om jag då skulle ha sagt att vi skulle ha *benchmarking* omkring barnomsorg, och sysselsättningsmål för att höja människors livskvalitet så skulle det ha varit någonting som hade avvisats. Då var det enbart den strukturella ekonomiska diskussionen som gällde.

På jämställdhetsområdet har vi beslutat om ett ökat tryck för att utplåna löneskillnaderna mellan kvinnor och män genom att även där ta

fram gemensamma mått. På jämställdhetsområdet har vi dessutom beslutat om en skärpning av likabehandlingsdirektivet redan under detta år.

Kvaliteten i arbetet ska främjas genom att åtgärder för att förbättra arbetsmiljön ska vidtas. Man ska öka kompetensutvecklingen, stärka jämställdheten och förbättra arbetsorganisationen. Gemensamma mått för kvaliteten i arbetet ska tas fram redan i höst av det belgiska ordförandeskapet.

Detta är också väldigt viktigt. När vi talar om att människor ska ha möjlighet att vara kvar längre i arbetet handlar det nämligen inte bara om ett önsketänkande, utan det handlar i allra högsta grad också om en reformering av Europas arbetsplatser. En del människor tvingas lämna arbetslivet i förtid därför att det är för hårt och för krävande. Då missar man mycket av den kompetens som de kan bidra med.

Det handlar om att utveckla arbetsplatserna. Hur ska det gå till? Här finns jämställdheten, mångfalden, arbetsorganisationen och kompetensutvecklingen – allt sådant som vi är vana vid att diskutera. Nu blir det också målsättningar för detta, utvecklade av det belgiska ordförandeskapet under hösten.

Handikappades deltagande i arbetslivet ska främjas. Även för det ska gemensamma mått tas fram under detta år.

En första avstämning av arbetet för att främja långsiktigt hållbara pensionssystem i Europa ska ske under toppmötet i Göteborg. Möjligen har vi redan gjort någonting i vårt land som andra tycker är intressant, även om vi naturligtvis ska ha respekt för att man i varje land kommer att utveckla sin ansats kring hur pensionssystemen ska hanteras. Vi har gjort någonting väldigt svårt när vi har reformerat det svenska pensionssystemet. Det är någonting som många naturligtvis diskuterar att göra, och även kommer att tvingas att göra på grund av den demografiska utvecklingen.

När det gäller de utrikespolitiska frågorna förde vi först diskussioner med president Putin som rörde sig på två plan. Delvis handlade det om politisk utveckling, där vi naturligtvis återupprepade vår oro över utvecklingen i Tjetjenien och underströk vikten av att ett partnerskap mellan EU och Ryssland måste bygga på delade gemensamma värderingar om hur ett öppet demokratiskt samhälle fungerar.

I den ekonomiska reformkatalogen finns det en öppning för Ryssland vad gäller EIB-finansierad utlåning, framför allt för miljöprojekt. Det kommer att betyda mycket för miljön, inte minst i Östersjöområdet.

Vi underströk också vår beredskap att vara en nära allierad med Ryssland i dess förberedelser för ett WTO-medlemskap. Vi ska ge allt stöd vi kan. Däri ligger också att lösa gamla handelskonflikter som ligger oss emellan. Ett exempel på en sådan är de transsibiriska överflygningsstillstånden.

Vi diskuterade också det inkommande jubileet i Sankt Petersburg.

Vi fick även tillfälle att lyssna till den ryske presidentens egen analys av situationen såväl i sitt eget land som på Balkan.

Det var intressant att det var i gruppen av 15 som vi förde dialogen. Det är också principiellt viktigt att erinra sig att det också blir i gruppen av 15 som vi senare under året kommer att ha en överläggning med USA:s president George Bush i anslutning till Göteborgstoppmötet.

Vi förde också en ingående diskussion under det utrikespolitiska avsnittet om situationen i FYROM, *Former Yugoslav Republic of Macedonia*. Vi fick även tillfälle att lyssna till dess president Trajkovski. Vi underströk oerhört noggrant den europeiska unionens solidaritet, men också våra krav på en politik som samlar hela befolkningen och tar hänsyn också till den albanska minoritetens rättigheter och sociala situation.

Vi diskuterade också situationen i Mellanöstern. Det resulterade i ett uppdrag till Javier Solana, den höge representanten, att för unionens räkning undersöka vilka möjligheter unionen har att spela en aktivare roll i regionen. Unionen ska inte söka en roll, men spela en aktivare roll – särskilt om en sådan efterlyses. Hur ser vi gemensamt i gruppen av 15 på utvecklingen i denna region? Jag vill påstå att det också finns all anledning och är hög tid för unionen att göra en grundläggande politisk positionsbestämning.

Vi diskuterade även utvecklingen på den koreanska halvön. Jag fick uppdraget av mina kolleger att för unionens räkning resa till Korea, såväl till nord som till syd, för att där uttrycka unionens stöd för en fortsatt avspänning av relationerna mellan dessa både länder. Jag ska också föra samtal med såväl nord- som sydsidan omkring ekonomisk utveckling och mänskliga rättigheter, och göra det i förvisning om att dessa samtal sker på högsta möjliga politiska nivå och att de sker mot bakgrund av att båda sidor är intresserade av att fortsätta den process som har påbörjats.

Vi hade också vid vårt toppmöte tillfälle att diskutera situationen i Kyotoförhandlingarna. Det gjordes naturligtvis mot bakgrund av den nyligen inträffade utvecklingen i USA. Vi uttryckte vår stora oro över den och tog initiativet, inte bara från min och Prodis sida att sända ett brev, utan också att på toppmötet anta ett uttalande där vi sade att dessa förhandlingar snarast möjligt måste komma i gång igen.

För att undersöka förutsättningarna för detta och för att driva på det kommer statsrådet Kjell Larsson i kommande vecka att göra en turné till de länder som är särskilt strategiska i sammanhanget. Det blir såväl USA som, vad jag vet, Korea och några andra. Jag tror också att han ska till Teheran. Det blir en global turné för att på så sätt få fart på dessa förhandlingar igen.

Vi hade naturligtvis också en diskussion om jordbruksfrågorna. Det var som jag förutsett en diskussion som inte gick in i substans, eftersom det inte fanns några förutsättningar för det. Det var en diskussion som stannade vid att uttrycka solidaritet med de som är drabbade, förtroende för de myndigheter som agerar och förtroende för våra jordbruksministrar. Det var också en erinran om att de finansiella perspektiven, eller enklare uttryckt vår budget, i detta sammanhang är låsta. Det finns inga ytterligare resurser att hämta.

Det var nödvändigt att göra den deklARATIONEN, men den var kort. Den kom på inget sätt att vara det som dominerade mötets diskussioner. De kom att koncentrera sig på de två områden som var förutsatt från början: å ena sidan ekonomisk reform och modernisering av Europa samt socialt ansvar med miljömässiga inslag och å andra sidan de utrikespolitiska relationerna.

Fru talman! Detta är i korthet vad jag uppfattade avhandlade sig i Stockholm under den om inte helg så början till weekend som vi såg i förra veckan. Sedan kan andra ha haft en annan bild av det. Från den

begränsade utsiktspunkt jag hade vid kortändan av bordet var det detta som ändock tilldrog sig. Tack så mycket.

Anf. 2 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag vill tacka statsministern för en rejäl genomgång och information om vad som togs upp på toppmötet. Vi har via medierna fått utomordentlig information. Jag är tacksam för det.

Det finns en frågeställning som jag gissar att ganska många bär på. Vad händer med utvidgningen utifrån den jordbrukspolitiska situation som har drabbat Europa? Jag vet att ni inte hade den frågan uppe på dagordningen, men den ska ändå snart upp. Det är fasansfulla scener vi ser dagligdags i TV. Vi vet att budgeten inte utvidgas. De resurser som finns där, finns där. Men det är klart att detta kostar en del länder nere på kontinenten hisnande summor.

Tror statsministern att det finns risk för att de länder som för närvarande drabbas särskilt hårt kommer att använda den nuvarande jordbrukspolitiska situationen med den dramatik och de kostnader de innebär för att skjuta upp utvidgningen? De länderna kanske inte alla är så positiva till utvidgningen som samtliga partier i Sveriges riksdag är.

Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Låt mig först rikta ett tack till kammarens partier för ett väldigt gott samarbete före toppmötet. Vi har från regeringen känt att vi har haft stöd när vi har företrätt Sverige under detta toppmöte men också när vi har hållit i klubban för hela unionens räkning. Det är jag tacksam för.

Det Alf Svensson tar upp är naturligtvis en svår fråga. Den har många dimensioner. Jag tror inte att vi ännu är i det läget att vi vågar värdera vad den jordbrukspolitiska krisen kostar och vilken slutlig ansträngning den kommer att ge till budgeten.

Nu har vi bytt perspektiv lite under resans gång. För fyra fem veckor sedan var det BSE det handlade om. I dag är det mul- och klövsjuka. Det är möjligt att vi kommer att byta perspektiv ytterligare framöver, vad vet jag. Men det rena krisbekämpandet, som är kopplat till båda dessa två allvarliga utbrott, måste göras oavsett vilken jordbrukspolitik vi har.

Jag hoppas verkligen inte att någon regering eller någon opinionsbildande kraft i något medlemsland tar denna krisbekämpning till intäkt för att säga att vi nu inte har råd eller tid med en utvidgning av unionen. Det vore dystert och felaktigt. Jag ser inte några sådana tecken nu.

Det andra jag kan uttrycka ett önskemål om är att man inte kopplar utvidgningsprocessen till reformeringen av jordbruket. Det jordbrukspolitiska beslut vi nu har ska ses över år 2003. Det är vi i full gång med att göra. Perioden går ut år 2006.

Skulle man få en koppling mellan utvidgning och ny jordbrukspolitik finns en väldig risk för att det kan komma att framstå som att vi skjuter utvidgningen väldigt långt framåt i tiden. Det finns heller inte någon som har uttryckt viljan att göra det.

En jordbrukspolitisk reform är redan beslutad. Den ska genomföras. År 2003 är första stationen för utvärdering. Krisbekämpning är nödvändig. Den ska genomföras. Utvidgningen är politiskt önskvärd och riktig. Den ska genomföras. Det finns kopplingar mellan dessa. Men de är inte

av sådant slag att de förhindrar någon av processerna. Det är min bedömning. Jag ser heller inte några sådana politiska tecken i Europa.

Prot. 2000/01:86
27 mars

Anf. 4 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag är tacksam för svaret. Jag har ingen avvikande uppfattning mot den som statsministern deklarerade. Det låter kanske konstigt, men på något sätt skulle man inte bli alldeles häpen om den här katastrofen, som det är för vissa länder, togs med i diskussionen.

Jag var alltså lite nyfiken på om det hade framskymtat när jordbrukspolitiken togs upp under de överläggningar som ägde rum. Jag är helt klar över, som statsministern säger, att ingen i dag kan beräkna kostnaden. Men att den blir gigantisk är helt uppenbart.

Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag ska svara väldigt kort. Frågan diskuterades inte från detta perspektiv. Jag är glad för det. Det är logiskt och politiskt ansvarigt.

Anf. 6 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Även jag tackar statsministern för redogörelsen.

Stockholmsmötet kan sammanfattas med att det inte blev några stora misslyckanden men inte heller några klara framgångar. Det blev, som kommissionens president Prodi förutsåg, många målsättningar men få åtgärder, eller annorlunda uttryckt: mycket prat och lite resultat.

Detta är första gången då vi ska avläsa var vi har kommit med Lissabonsslutsatserna. Jag tror inte heller att statsministern kan ha den uppfattningen att vi nu har klarat av eller tillryggalagt en tiondel av vägen fram till det som ska bli det slutliga resultatet med den mest konkurrenskraftiga ekonomin i världen.

Jag ska inte ge mig in på några enskildheter i ordförandeskapets mångordiga slutsatser. Jag vill diskutera den metod som används för att nå fram till dem. Göran Persson brukar tala mycket om mellanstatligt samarbete och vad som kallas den öppna samarbetsmetoden, dvs. mål, riktlinjer, indikatorer, resultattavla och kamratpåverkan.

Men biter det på fransmän som har val om ett år? Är det meningsfullt och effektivt att stats- och regeringscheferna på detta sätt ägnar sig åt detaljer som man här har gjort? Principbeslutet om den inre marknaden fattades en gång genom en rättsakt efter noggranna förberedelser av kommissionen.

Varför inte gå till väga på samma sätt när man nu ska genomföra den inre marknaden? Varför ska alla beslut ta vägen över det europeiska rådet? Varför kunde man inte nöjt sig med att finansministrarna fattade beslutet om den finansiella marknaden?

Finns det inte skäl att återgå till en ordning där kommissionen förbereder och genomför beslut som fattas av de enskilda ministerråden i förening med Europaparlamentet? Då kan Europeiska rådet ägna sig åt att vara ett informellt samrådsorgan som diskuterar långsiktiga riktlinjer och gör bedömningar för framtiden i sådana frågor som inte har detaljkarakter.

*Information från
regeringen*

Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Mycket prat och lite konkretion – jag instämmer inte helt i den beskrivningen, men jag är naturligtvis inte heller av den uppfattningen att vi kom så långt som vi själva hade önskat. Men detta ligger också i samarbetets natur. Inget enskilt land får exakt så som det vill.

Nu finns det inte heller någon politisk förutsättning för att lägga den här typen av genomförande på kommission. Tobisson pekade ut ett speciellt land och frågade: Vad biter på det, och vad biter inte på det? Om vi inte kan övertyga ett lands politiska företrädare vid sammanträdesbordet om att gå i en viss riktning eller titta på goda exempel, vad får oss då att tro att vi skulle kunna övertyga dem om att konstitutionellt släppa i väg hela beslutanderätten över detta till en kommission långt borta?

Detta måste man förstå. Jag har många gånger sagt att unionen just nu präglas av två samtidiga processer. Den ena gäller den inre marknaden med dess logik och regelverk och kommissionens ställning, och den andra gäller ambitioner som inte direkt är kopplade till den inre marknaden utan till ekonomisk politik och social politik i övrigt och som vi har nationell beslutanderätt över. Vi behöver ha något slags metod för att jämföra oss med andra och för att driva utvecklingen framåt.

Jag tror att vi kommer att ha det så här under överskådlig tid. Detta är säkert inte slutstationen för utvecklingen. Den kan se annorlunda ut, men unionen utvecklas gradvis hela tiden, och just nu tycker jag att vi tar kliv i rätt riktning, även om jag kan hålla med Tobisson om att det är värt att diskutera de här formerna. De är självklart inte ideala, men jag ser just nu inga som är bättre.

Anf. 8 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Som statsministern presenterade det syftade Lissabonslutsatserna till att gifta samman en reformering av ekonomin med en förstärkning av den sociala sammanhållningen. Man kommer dock inte ifrån att det här är två områden med olika status inom det europeiska samarbetet. Sysselsättningspolitik och sociala frågor hör till den nationella beslutskompetensen, och där kan EU bara utfärda rekommendationer. Vad sådana är värda har vi själva sett när vi efter upprepade uppmaningar, som statsministern har varit med om att ge, om att sänka skattrycket och skatten på arbete ändå funnit att regeringen ändå struntat i att göra detta på hemmaplan.

När det gäller den inre marknaden har EU beslutskompetens, och besluten kan fattas med kvalificerad majoritet. Man kan alltså inte lägga in något nationellt veto. I sista hand kan EG-domstolen ingripa mot ett land som inte lever upp till sina förpliktelser. Varför föredrar statsministern att behandla även frågor som inte har det här kravet på enhällighet med *soft law*? Jag tänker då på den ekonomiska sidan. Varför inte låta behöriga EU-institutioner sköta detta själva på det sätt som var tänkt? Min poäng är att Europeiska rådet då får tid över till att diskutera angelägna och långsiktiga frågor som gäller jordbrukspolitiken, frihandelsförhandlingar och framför allt utrikes relationer.

Anf. 9 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är möjligt att vi hamnar där någon gång i framtiden, men just nu finns det inga politiska förutsättningar för detta i Europa.

Ibland har vi framställts som något slags avvikande nation i det här avseendet, som om vi skulle ha en överdrivet EU-skeptisk befolkning. Och visst är svenskarna kritiska och avvaktande i allra högsta grad, men vi är inte ensamma. Det finns inget folkligt stöd för att driva på det bygge som Tobisson skissar på, med i förlängningen klara federala drag.

Den dag vi som politiker tror att man kan driva det här i strid med något slags folkmajoritet får vi en kris i unionen. Jag tror att vi just nu har den arbetsform som är politiskt möjlig och som ger resultat. Den är inte så rationell som vissa skulle önska sig, men den är ändå möjlig att förena både med de överstatliga inslag som vi har i form av den inre marknaden och med de krav på nationellt beslutsutrymme som finns när det gäller sociala frågor och grundläggande ekonomisk politik. Så kommer det enligt min bedömning också att se ut under överskådlig tid.

Anf. 10 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Jag skulle återigen vilja fråga statsministern om jordbrukspolitiken, kanske inte i det perspektiv som Alf Svensson anlade, även om jag tycker att frågan om utvidgningens möjligheter i förhållande till en oreformerad jordbrukspolitik är väldigt relevant. Jag väljer i stället snarare det perspektiv som statsministern nu själv tog upp, nämligen hela projektets legitimitet och många människors motstånd, kritik och avvaktande hållning.

Jag tror att denna hållning i mycket har förstärkts av det faktum att jordbrukspolitiken inte diskuterades på ett seriöst och djupgående sätt på det här mötet. Vi har haft och har fortfarande en situation när jordbrukspolitiken, sjukdomarna, stordriften, konsekvenserna av att behandla livsmedel som industriprodukter och av att behandla djur som varor som ska transporteras långa vägar är i vars och varannans mun i det medborgerliga samtalet, men de politiska ledarna diskuterar inte detta när de träffas.

Jag skulle vilja veta vilka bedömningar som ligger bakom det beslutet. Jag är medveten om att det finns en agenda. Det sades 1999 att detta inte ska upp förrän år 2003, men när det händer saker som rubriceras som både kris och katastrof borde det väl ändå vara rimligt att man förhåller sig till den verkligheten och till den stora medborgerliga oro som faktiskt finns.

Jag skulle vilja höra hur regeringen diskuterade och hur ni i ordförandedekretsen resonerade när ni gjorde den avvägningen att detta inte skulle debatteras.

Jag skulle också vilja ställa en fråga utifrån den avvaktande hållning som många visar. Jag känner till regeringens ambitioner att föra en öppen politik och en dialog omkring de här frågorna. Hur gick det med Göran Perssons egna ambitioner att möta demonstranter och företrädare för alternativrörelser? Blev det något möte?

Anf. 11 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Låt mig besvara den sista frågan först. Det blev för min del inte mycket av sådana möten, utan det blev för mig enbart en överläggning med de socialdemokratiska partierna och fackföreningsrörelsen. Därutöver hann jag sorgligt nog inte med att gå utanför lokalen för några möten. Lena Hjelm-Wallén deltog i flera sådana möten. Vi fick lösa detta

från regeringens sida så att Lena Hjelm-Wallén tog hand om dialogen också med alla de grupper som, mer eller mindre berättigat, uttrycker kritik mot unionen. Jag tror också att det uppskattades av dem som fick möta regeringen på så sätt. Det uppskattades definitivt av regeringen, som fick deras synpunkter till livs.

Vad återigen gäller jordbrukspolitiken blandar vi i regel ihop flera debatter. Den debatt som nu rasar är också en debatt om hur man hanterar en akut kris. Mul- och klövsjukan kommer tyvärr att existera även efter nästa jordbrukspolitiska beslut i EU. Man kan till en viss grad skydda sig mot den, men inte för evigt. Det är uppenbarligen en farsot som kommer och går.

De inslag i jordbrukspolitiken som kanske ytterligare driver på sjukdomens utbredning förutsätter jag kommer att hanteras, men jordbrukspolitikens grundläggande konstruktion är så stor och så nationellt genomgripande i så många länder att den är ohyggligt komplicerad att hantera. Var vi på svenskt håll står är klart uttryckt. Vi vill ha en reformering. Jag tycker att Gudrun Schyman själv på ett bra sätt uttryckte den kritik som vi har riktat mot olika inslag i jordbrukspolitiken. Hade jag på Stockholmsmötet utifrån den positionen tagit up diskussionen på så sätt, hade vi dock omedelbart kört fast, och det arbete som redan pågår inom kommissionen med en översyn hade troligen blivit fördröjt. Det hade varit kontraproduktivt.

Ibland är det ju så att när man tar ett ansvar för att regera och för att leda en organisation kan man inte omedelbart göra allting på en gång enbart efter eget huvud. Man måste söka efter en majoritet, i det här fallet efter en total samstämmighet för att kunna driva processen framåt. Det var det som gjorde att vi bestämde oss för att Stockholmsmötet inte i sak kunde göra någonting åt jordbrukspolitiken. Däremot kunde vi uttrycka vår solidaritet och naturligtvis vår oro, men vi kunde inte i sak göra någonting åt den nu. Då skulle vi gå in i en process som redan har påbörjats och troligen försämrade och fördröja resultatet.

Det är så det fungerar. Det är kanske inte så glamoröst som besked, men det är definitivt så som verkligheten ser ut.

Anf. 12 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Jag förstår av statsministern att det är taktiska avvägningar som styr. Jag har full förståelse för att man gör taktiska avvägningar ibland. Men det här kanske inte var ett så bra tillfälle, eftersom det plötsligt fanns en möjlighet att möta det samtal som många människor för och den oro många människor känner.

Man kan se på en kris på olika sätt. Man kan se den som ett hot, men man kan också se den som en stor möjlighet. Här fanns en möjlighet att använda krisen för att få i gång en djupare diskussion om jordbrukspolitiken och hur vi ska hantera våra livsmedel och djur. Vi kunde ha fått respekt för att en sådan diskussion sätts i gång tidigare, på ett mer effektivt sätt än enligt den gamla tidtabellen. Vi gör olika bedömningar där.

Jag ska passa på och ta upp en annan fråga som rör jämställdheten, som statsministern tog upp. Är det inte märkligt att man säger att sysselsättningsgraden för män ska vara 67 % men för kvinnor 57 %? Det verkar som om det ska vara skillnad på våra möjligheter att ta ett eget jobb med en lön att försörja sig på.

Anf. 13 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Först om vad som är lämpligt och inte lämpligt i jordbrukspolitiken: Om vi hade gått i gång efter de riktlinjer som Gudrun Schyman talar om hade vi ganska snart hamnat i ett totalstopp. Den oro som det skulle ha skapat vid europeiska frukostbord hade varit väsentligt mycket större. Det är så här man får göra som ansvarig politiker. Det är enkelt att kräva att någon ska gå ut och säga ifrån och klippa till ordentligt. Men sedan då? Man kanske förorsakar en situation som är etter värre. Det är sådant man får väga in, när man har det yttersta ansvaret för ett sammanträde.

Vi vill gå längre i jämställdhetsfrågorna. Vi har gått längre. Så här långt kom vi nu på europeisk nivå. Det är en ambitiös reformkatalog som skissas, med hela ansatsen från utbildningssystemen över familjepolitiken, barnomsorgen, arbetsplatsernas utformning osv. Det är en helt ny dagordning. Den kunde ha varit bättre. Men var glad, Gudrun Schyman, att vi nu har fått upp frågan på den europeiska dagordningen. Vilken kraft det ligger i det, när man börjar föra resonemang av detta slag i varje huvudstad. Vilken möjlighet att använda unionen för att hävda jämställdheten! Det är också värt att reflektera över.

Anf. 14 SVEN BERGSTROM (c):

Fru talman! Jag vill också börja med att tacka statsministern för att han kommer hit till kammaren och informerar oss direkt och ger oss möjligheter att ställa frågor, även om vi har haft möjlighet att läsa ungefär samma sak i medierapporterna från mötet. Låt oss hoppas att inte Financial Times korrespondent Christopher Brown-Humes får rätt när han säger att mötet inte betydde någonting. Det gjordes vissa framsteg, som statsministern har redogjort för, t.ex. när det gäller avreglering på postområdet.

Jag skulle vilja ta upp en annan sak. Efter Nicemötet sade statsministern: Låt oss hoppas och tro att det är sista gången som man får bilden av massmobilisering av poliser, hårda drabbningar mellan medborgare och poliser, demonstrationer osv.

Efter Stockholmsmötet får man, även här, bilden av en närmast belägrad stad med tusentals beväpnade poliser som ska hålla människorna från det som statsministern har kallat kompisgänget av statsministrar, premiärministrar och presidenter. Nu blev det inte så stora och våldsamma demonstrationer här i Stockholm, inte minst därför att man inte fick demonstrera i närheten av mötet ute i Älvsjö. Ändå kan man läsa i Dagens Nyheter i dag hur det gick till när en medelålders kvinna, helt utanför alla demonstrationer, greps av polisen på Hamngatan i Stockholm, fördes ihop med ett hundratal demonstrerande ungdomar och transporterades ut till ett industriområde i Upplands Väsby, där hon tvingades ta taxi hem.

Tror statsministern att EU:s legitimitet och anseende stärks eller försvagas av den bild som svenska folket får när EU:s toppmöten arrangeras på det sättet? Är det rimligt med en massiv mobilisering för att hålla människor skilda från dem som möts i EU-toppmötet?

Anf. 15 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi måste låta polisen göra en bedömning av vad som är rimligt och inte rimligt. Det är klart att det är frestande att ha uppfatt-

ningar om det som Sven Bergström redovisade. Men i samma ögonblick som jag har det, går jag in i en verksamhet som polisen har ansvar för.

Jag har förtroende för den svenska polisen. Jag förutsätter att polisen löser den här uppgiften i överensstämmelse med den hotbild som man hade klart för sig existerade. Något annat kan jag inte utgå från.

Däremot fruktade jag en situation av det slag vi såg i Nice, med bilar som brann, fönsterrutor som krossades och väldigt mycket våld i anslutning till demonstrationerna. Om det hade inträffat hade man med fog kunnat fråga sig om det stärkte känslan av att vi har ett samarbete i Europa som gör banden mellan människor starkare. Jag är tacksam för att det inte inträffade.

Efter toppmötet ska jag ha en genomgång med dem som har ansvarat för säkerheten och försöka bilda mig en uppfattning om vad som var rätt och fel och vilken grund som fanns för än det ena än det andra. Men jag kommer inte att uttala mig om det offentligt förrän jag vet deras bevekelsegrunder.

Anf. 16 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Statsministern undvek nogsamt frågan om han tror att EU:s legitimitet och anseende stärks eller försvagas av den bild som svenska folket får när toppmötet arrangeras så här. Jag upprepar den därför.

Naturligtvis är det bra att säkerheten kan garanteras. Men när det sker så att oskyldiga människor drabbas, som vi kan läsa om i Dagens Nyheter i dag, känner alla att det inte är riktigt bra.

Statsministern har sagt att det behövs åtgärder för att stärka EU:s anseende hos svenska folket, eftersom vi vet att det inte är särskilt högt. Jag för min del tror inte att detta bidrar till det. Samma helg som toppmötet arrangeras träder också Schengenavtalet i kraft. Det är en händelse som ser ut som en tanke. Schengenavtalet skulle ge oss passfrihet inom EU men betyder i praktiken att vi måste ha passet med oss hela tiden, för att kunna styrka att vi inte behöver det. Dessutom får det negativa effekter för flyktingar och människor som behöver en fristad någonstans i världen. Vi ser hur gränserna skärps och vi bygger fästning Europa.

Stärker den bild som svenska folket får när toppmötet arrangeras så här EU:s legitimitet hos svenska folket?

Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag svarade på den frågan i mitt första inlägg med en negation. Jag sade att om det andra hade inträffat, våldsamma kravaller och olika typer av våldshandlingar, hade det naturligtvis inte heller stärkt förtroendet. Jag tror inte att någon tycker om säkerhetspådraget, allra minst jag själv. Jag är mycket besvårad av det. Samtidigt måste jag ha förtroende för dem som har som arbetsuppgift att se till så att i demokratisk ordning utsedda möten får hållas, där man diskuterar den i demokratisk ordning överenskomna dagordningen.

Om oskyldiga människor drabbas på det sätt som beskrivs i den tidningsartikel Sven Bergström läser upp är jag den förste att beklaga det. Jag förutsätter att de ansvariga myndigheterna, i så fall, ser till att den människan gottgörs på ett eller annat sätt. Det är självklart.

Nog skulle det vara härligt om vi kunde ha ett helt öppet möte, som vi är vana vid att ha i Sverige. Visst vore det härligt. Förhoppningsvis kommer vi dit en dag. Men just nu känns det avlägset, det måste jag erkänna.

Prot. 2000/01:86
27 mars

*Information från
regeringen*

Anf. 18 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Vi har i dag på vårt utomordentliga Helgonät fått en rapport om slutsatserna från mötet utskottsvis. Jag skulle vilja ställa en fråga om den inre marknaden. Kommissionen kommer under år 2002 att utifrån den värdering som nu pågår lägga fram ett förslag om hur de hinder som konstateras på den inre marknaden för tjänster ska undanröjas. Min fråga kan tyckas marginell. Men vi har i Sverige ett mycket lågt bostadsbyggande i förhållande till EU i övrigt. Det kommer att bli ett framtida hinder för vår välfärd.

Min fråga är vad statsministern som ordförande har gjort för att stimulera handel med byggvaror.

Det är inget statsråd som aktivt tar upp denna fråga. Men när det gäller en harmonisering av varor för att utveckla det hållbara samhälle som statsministern har talat om i sitt anförande – som jag också vill tacka för – är Sverige faktiskt bra. Att stimulera handeln skulle underlätta att komma snabbare fram med det hållbara samhället, för vi kan mycket när det gäller harmonisering.

Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSON (s):

Fru talman! Jag ska villigt erkänna, som svar på Ulla-Britt Hagströms fråga, att jag inte kan detaljerna kring exakt vad som ska göras åt insatsvaror inom byggsektorn. Men jag vet att det är ett angeläget område att reformera, inte minst för Sveriges del, och det av flera skäl.

Ett skäl är det som Ulla-Britt Hagström själv tar upp. Vi har anledning att med självförtroende se framför oss en möjlighet till export av god svensk teknologi inom byggsektorn.

Samtidigt skulle jag gärna vilja importera lite av europeiska prisnivåer i svensk byggmaterialindustri. Om en avreglering, en öppning på den inre marknaden, resulterar i detta har vi fått stora välfärdsvinster i Sverige.

Jag förutsätter att kommissionen kommer att diskutera den typen av åtgärder. Vi ser ju att varje marknad som öppnas också får ökad konkurrens och lägre priser, och därmed får vanligt folk som bara har sin inkomst att leva på lite mer för sina pengar. Och det tycker jag är bra.

Anf. 20 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Eftersom jag har arbetat som lärare i 30 år kanske jag vågar ge några goda råd till statsministern.

Det ena är att bryta oligopolen. Vi har fyra stora byggherrar här i Sverige. Vi behöver lyfta fram de små.

Det andra är att ta reda på mer om byggmomserna. De skiljer sig mycket åt. Sverige och Danmark har de allra högsta. I t.ex. Tyskland och Frankrike finns det olika möjligheter.

Jag hoppas att statsministern tar med sig den här frågan. Det skulle underlätta mycket för att öka bostadsbyggandet, så att vi kommer i balans med övriga Europa.

Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! När det gäller att bryta oligopolen är jag fullständigt överens med Ulla-Britt Hagström. Där finns säkert sådant vi kan göra med hjälp av kommissionen.

Jag är inte säker på att byggmomsen är en faktor som i sig snedvrider konkurrens. Den tas ju ut på den produktion som faktist görs i Sverige, oavsett vem som gör den. Byggmomsen borde vara neutral.

Den höjer kostnader, ja. Men det är också någonting som sedan tillförs det allmänna, som kan användas på annat sätt.

Sedan tycker jag inte att Ulla-Britt Hagström på något sätt ska vara blygsam inför sina ambitioner att undervisa. Det är tvärtom en god egenskap hos en aktiv politiker.

En ännu bättre egenskap är att vara en mycket lärorikt elev, och det är jag. Jag tar gärna goda råd. Tack så mycket!

Anf. 22 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! EU ska bli världens mest konkurrenskraftiga del. Det handlar om en ekonomisk, social och nu också ekologisk hållbar utveckling. Det kom med på slutet.

Jag hoppas mycket på det sistnämnda. Jag hoppas att det kommer att bli en mycket stark del och att det kommer igång redan på toppmötet i Göteborg.

Men hittills kan man väl säga att det mest handlar om avregleringar. I en tidningsartikel före toppmötet läste jag att utvecklingen mot att bli mest konkurrenskraftig skulle ske genom att vår gemensamma marknad skulle bli mer lik den i USA.

Jag undrar om det är riktigt att Europeiska rådet ser USA som en förebild vad gäller öppen marknad för kapital, arbetskraft och varor.

Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! I en mening är USA en förebild. Man har en väl fungerande inre marknad. Som union är den amerikanska unionen av samma storleksordning som den europeiska, även om vi i alla andra avseenden egentligen skiljer oss åt. Där finns konkurrensvillkor och förutsättningar för att arbeta över hela den amerikanska unionen som inte sätter gränser och hinder.

Låt oss ta det vi nu skapade, den europeiska inre finansiella marknaden. Det är ett sätt att åstadkomma en utveckling där vi i praktiken närmar oss amerikanska företags konkurrensvillkor.

När det gäller vårt resonemang om ett Europapatent är det på samma sätt. När man i Europa kanske ska ha ett patent skyddat med 15 olika språk och med 15 olika processer räcker det med en i USA. Det är den typen av jämförelser vi har gjort, och de är riktiga.

Sedan vill vi inte ha den amerikanska sociala modellen. Det finns en europeisk som vi tycker är överlägsen utifrån många utgångspunkter. Vår ambition är att gifta ihop en bra dynamisk ekonomisk utveckling med ett ansvar för en socialt rättvis fördelningspolitik. Där har vi den europeiska dimension som jag tycker är värd att arbeta för.

Anf. 24 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Det var just med den tanken jag ställde frågan – om ifall man väger ihop de här delarna.

Vi har kanske inte ens en europeisk modell, utan vi har olika modeller i Europa för social välfärd. Man kan kanske dela in dem i tre modeller. Vi har en sydeuropeisk, en mellaneuropeisk och en nordisk modell när vi för debatten inom EU om våra sociala välfärdsmodeller.

Av dessa modeller anser jag – och jag förmodar också statsministern – att den nordiska med generella system är bättre än övriga när det gäller främjande av sysselsättning och jämställdhet och kamp mot fattigdom.

Jag är lite rädd för att det här kan bli en tulipanaros. Fordrar inte en gemensam marknad för varor, kapital och arbetskraft också ett gemensamt system på andra områden, t.ex. det sociala området? Jag blir rädd om vi vill ha den amerikanska modellen som förebild.

Nu var det inte så för den sociala delen. Det är ju bra att jag får reda på det. Men på vilket sätt kan vi vara säkra på att det blir de generella systemen för välfärd som blir målet inom marknaden för den sociala välfärdspolitiken?

Anf. 25 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Säker kan man aldrig vara på någonting. En sak vet jag. Vår generella modell kräver en bra ekonomisk utveckling. Utan en kraftig ekonomisk tillväxt som är stadig och ihållande klarar vi inte vår generella modell. Vi har sett historiskt att det fungerar så. Det är också lätt att teoretiskt visa att det fungerar på det viset.

Jag är mest angelägen om att se till att vi får en ekonomisk utveckling som är kraftfull och att vi sedan på det område där vi utvecklar sociala modeller för Europa ytterst har nationell beslutanderätt, men där de goda exemplen förhoppningsvis smittar av sig. I en sådan process tycker inte jag att vi behöver ha dåligt självförtroende.

Anf. 26 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag vill också tacka statsministern för redovisningen av de framsteg man gjort och de beslut man fattat.

Statsministern har sagt att det är ett hårt enträget vardagsarbete som måste till ibland. Det är säkert på det sättet.

Samtidigt vet vi att under ett ordförandeskap måste man vara beredd på oförutsedda händelser. Det finns en beredskap för det. Det jag menar har inträffat som borde ha uppmärksamrats kanske något mer, som vi har varit inne på här, är jordbrukspolitiken. Jag ska återkomma till det.

Frågan om Makedonien var också uppe. Där gjorde man, vad jag kan bedöma, ett mycket bra arbete som fortsätter.

Vi har hört statsministerns argument för att inte ta upp jordbrukspolitiken i det här skedet. Jag skulle ändå vilja fråga statsministern om det inte under ordförandeskapet ligger ett ansvar för att lägga fram någon form av analys och reformering av jordbrukspolitiken och av hur det bör gå till, så att man ökar tempot. Eller avvaktar man bara och låter det tempo som finns i EU i dag rulla på? Det verkar som om det finns en tveksamhet eftersom problemen är så stora.

Det andra gäller det utrikespolitiska området. Ordförandeskapet har nu uppdrag när det gäller Mellanöstern. Där finns det säkert ett utrymme

för EU att gå in, eftersom USA vad jag förstår tonar ned sitt engagemang under den nya presidenten.

Det rör också Nord- och Sydkorea. Statsministern sade att vi ska försöka att få överläggningar på högsta möjliga politiska nivå. Det måste väl ändå vara så att när EU kommer dit med ordföranden är det stats- och regeringschefer som är aktuella.

Vilket är mervärdet? Hur tänker sig statsministern lägga upp kontakten mellan Nord- och Sydkorea? Det är ett viktigt uppdrag, och det måste finnas någon mer uppgift än att bara åka dit och lyssna.

Anf. 27 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Den sista frågan först. Självklart hade jag inte åkt dit på uppdrag av mina kolleger och jag hade inte fått den uppgiften om det inte hade varit så att jag hade haft en inbjudan från såväl Nordkoreas ledare Kim Jong Il som från Sydkoreas president Kim Dae Jung. Detta är en förutsättning. Annars är samtalen naturligtvis meningslösa.

Det andra är att vi också har fått en bekräftelse på att man från båda sidor vill gå vidare med processen.

Det tredje är att vi har sagt att vi förbehåller oss rätten att under de här överläggningarna ta upp allt från ekonomiskt samarbete till mänskliga rättigheter och missilfrågor. Det är en bred dagordning, bekantgjord i förväg och också i den meningen accepterad av våra samtalspartner.

Sedan kommer vi att skilja oss åt i sak, det är jag övertygad om. Men avsikten är naturligtvis att med denna internationella närvaro ge stöd åt den process som syftar till att lösa den sista kvardröjande riktigt stora konflikten från det kalla kriget och andra världskriget.

Jag ser fram emot det. Jag kan bidra, kanske blygsamt, men det är ändå ett bidrag. Jag ser fram emot det och känner ett stort allvar inför uppgiften, som ju är den gemensamma uppgiften för hela den europeiska unionen.

Tempot i jordbruksfrågorna och hur den reformeringen ska gå till, var en fråga. Vi skulle vilja driva det mycket snabbare. Men var förvissad om en sak, ser jag möjligheten att under vår ordförandetid växla upp tempot gör vi naturligtvis det. Men om jag ser att en sådan åtgärd skulle betyda att vi omedelbart förstör den process som redan har påbörjats avstår jag gärna från inrikespolitisk poäng och en framgång här i Sveriges riksdag. I stället ser jag den process som resulterar i något ordentligt, konkret på europeisk nivå. Jag ser längre fram i tiden. Det är så det ser ut.

Det bedrivs ingen demonstrationspolitik från ordförandegruppens sida under detta halvår. Vi syftar enbart till att komma framåt i sak. Och vi väljer den metod som vi tror bäst gynnar saken. Var vi står själva någonstans är mycket tydligt uttryckt. Nu ska jag också agera så att hela unionens intresse tas till vara. Det är vad det handlar om.

Anf. 28 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! När det gäller den senare kommentaren av jordbrukspolitiken är jag ändå lite förvånad. Det låter som om statsministern verkligen tövar därför att problemen är så stora, att det kan bli kontraproduktivt osv. Men hur produktivt är det att vara passiv i den här frågan egentligen?

Vi vet att vi har motstånd på annat håll. Vi vet att jordbruksbudgeten är mer än 50 % av EU:s budget. Det är en stor del. Det måste man även som ordförande vara beredd att ta i och försöka driva, inte minst mot bakgrund av, som statsministern säger, att vi vill att den här processen ska gå snabbare. Ordförandegruppen har ändå en möjlighet att driva på. Det ingår väl i ett ordförandeuppdrag. Det kan inte bara vara att vara medlare hela tiden, utan man måste också föra fram sina egna synpunkter. Jag tycker att statsministern är lite väl passiv. Jag tar det inte som demonstrationspolitik. Jag accepterar att den koppling som sker till mul- och klövsjukan inte är den mest lyckosamma.

Slutligen vill jag bara säga lycka till när det gäller de viktiga förhandlingarna mellan Nord- och Sydkorea. Det är en otroligt viktig uppgift.

Anf. 29 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag blir, inte besviken, inte förvånad, bara lite ovillig att återigen upprepa argumenten. Jag tror nog att K-G Biörsmark förstår vad jag säger.

Vi ska nå resultat också i jordbrukspolitiken. Jag vet hur vi inte når resultat. Det är med demonstrationspolitik. Hade vi velat ägna oss åt detta skulle vi ha gjort det med stor medial framgång under det veckoslut som har gått. Men jag är säker på att det hade resulterat i rakt motsatt utveckling i sak. Så fungerar det. Det är inte så kul, kanske. Men det är som livet självt, brukar jag säga, det finns ett och annat som man får vänta med att göra tills man har läge. Det är så också med jordbrukspolitiken.

Anf. 30 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Jag blev väldigt glad när statsministern inledningsvis tog upp frågan om demografien, åldersstrukturen, hur befolkningen är sammansatt åldersmässigt. Det är en oerhört viktig och central fråga. Men om man lyssnar av den svenska politiska debatten märker man att det knappast förs några resonemang. Det är i alla fall inte något som tränger igenom vare sig massmedialt eller politiskt. Min fråga är egentligen: Hur resonerar ni stats- och regeringschefer i denna för Europas befolkning oerhört viktiga fråga?

Om man ser utifrån svenska förhållanden var det sex stycken som arbetade eller studerade på en som var pensionär år 1960. År 2000 var det 3,75 arbetande på en pensionär. År 2010 blir det 2,2 på en och om en eller en och en halv generation, år 2030, är det 1–1,75 arbetande på en pensionär.

Den som då jobbar och sliter kan inte sköta mig som fyrtiotalist i vården eller omsorgen. Så här stor är frågan.

Anf. 31 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Ronny Olander har beskrivit det på ett utmärkt sätt. Då har ändå inte Sverige den sämsta situationen. Det finns länder som är hårdare drabbade än vi, med ohyggligt låga födelsetal.

Jag har sagt det många gånger och jag säger det igen, pensionssystem i all ära, statsfinansiell sanering i all ära, tillväxttal i all ära, om det inte finns människor, män och kvinnor, som är beredda att ägna sig åt arbete

inom vård och omsorg så har vi ingen trygghet för ålderdomen. Det här är en oerhört stor fråga.

Två sätt angriper vi den på. Vi går systematiskt igenom vad som har gjorts på vård- och omsorgsområdet och i pensionssystemen, ser efter hur de bäst ska konstrueras för att inte bara erbjuda trygghet utan också stimulera till arbete.

På det andra området undersöker vi hur vi utnyttjar den arbetskraft som faktiskt finns i Europa, där vi har all anledning att komma ihåg att 14 miljoner människor fortfarande är arbetslösa. Fortfarande är det så att jättelika grupper inte ens är inne i statistiken över de arbetslösa. Fortfarande är det så att i stora delar av Europa finns inte kvinnorna på arbetsmarknaden. Fortfarande är det så att i stora delar av Europa står de äldre utanför arbetskraften.

Det finns oerhört mycket att göra. Låt oss göra det, snabbt och tillsammans, men inte blunda för det faktum som Ronny Olander så oerhört tydligt beskriver med svenska siffror. De är värre i många andra medlemsländer. Därför finns det all anledning att ta tag i detta.

Anf. 32 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Jag är oerhört tacksam för det svar som statsministern ger. Det visar verkligen att det finns anledning att ta upp de här frågorna till diskussion. Inte minst behöver vi diskutera hur människor ska orka fram till pensionsåldern, 65-årsåldern, och ha en positiv syn på arbetsmiljöfrågor, både i Sverige och ute i Europa. Likadant vad gäller sjuktal och barnafödande.

Om jag förstod det statsministern sade inledningsvis rätt skulle Belgien som ordförandeland ta fatt stafettpinnen. Det som hade varit intressant hade varit om det till Göteborgsmötet kanske funnits några riktlinjer över ståndpunkter så att man till Belgiens ordförandegrupp kunnat säga: Ta över stafettpinnen! Vi har lagt en del av grunden till ett vidare arbete.

Anf. 33 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! I en del kommer Göteborgstoppmötet att ta ytterligare ett steg framåt och det gäller pensionssystemen. Där finns en första ordentlig rapport.

Arbetets innehåll och reformeringen av arbetslivet ligger redan nu under arbete för den belgiska ordförandeperioden. De kommer vid toppmötet i Laeken att presentera vad de menar och vad vi menar med indikationer på kvalitet i arbetslivet. Det blir jämställdhet, mångfald, livslångt lärande och kamp mot alla former av diskriminering. Sådant kommer att finnas i det resonemanget.

Anf. 34 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Jag har en ganska kort fråga till statsministern.

I punkt 3 i slutsatserna från helgens toppmöte står det att även ansökarländerna ska medverka i förfarandet enligt Lissabonstrategin. Vad innebär detta? Jag skulle vara tacksam om statsministern kunde utveckla den ståndpunkten.

Anf. 35 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det innebär att de kommer in i alla de jämförelser som görs via allt det arbete med att ta fram underlag och statistiska redogörelser som föregår toppmöten. På så sätt får de också en stimulans av den öppna samordningsmetoden som Lissabonprocessen är ett uttryck för. Vi vet att de snart är medlemmar fullt ut, och de sitter då med vid bordet och kan påverka slutsatsernas slutliga utformning. Redan nu är det en signal om att komma in i processen därför att de är på väg in som medlemmar.

Anf. 36 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret.

En följdfråga blir då följande. Blir då utfyllandet av ett stort antal strukturella indikatorer ett villkor för medlemskap inom EU, dvs. det blir ett krav på kandidatländerna att klara jämförelsetalen?

Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Villkoren för medlemskap i EU finns fastlagda i de dokument vi redan har antagit. De finns med i fördragen. De jämförelser som nu sker är på inget sätt förknippade med villkor för medlemskap. De är någonting helt annat.

Anf. 38 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vill också tacka för informationen. Jag har några frågor.

Först är det Mellanöstern. Jag blev glad över att EU nu samlar sig till att försöka göra en mera aktiv insats i Mellanösternkonflikten. Det är en ohållbar situation där. Det är hög tid att så blir fallet. Vad betyder det att EU-länderna samlar sig och är eniga om hur man ska agera och att man ska agera i Mellanöstern?

Min nästa fråga gäller den nya WTO-runda som EU nu ska arbeta för. Statsministern sade att frihandel främjar sysselsättning och utveckling. Finns det någon ökad känsla för u-ländernas behov i det sammanhanget än vad vi har sett tidigare från EU-ländernas sida?

Sedan var det diskussionen om demonstrationerna. Vi kan tänka oss att det i Göteborg troligen kommer att bli fler demonstrationer än i Stockholm. Då är det viktigt att försöka ha en dialog. De allra flesta demonstrationerna är folkliga uttryck för viktiga saker som är värda att tas på allvar.

Om man vet om att det finns en beredskap för någon form av dialog – det kan ske praktiskt med hjälp av teknisk utrustning osv. – skulle det medverka till en bättre stämning. Ingen av oss vill ha ett avspärrat Göteborg, fast jag inser att det kommer att vara mycket poliser där också.

Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi har ambitionen, precis som Marianne Andersson säger, att ha dialogen. Nu var det inte så mycket demonstrationer i Stockholm och inte heller ett så hårt tryck på dialog. Lena Hjelm-Wallén har genomfört många möten med olika typer av grupperingar. Hon har mött dem, samtalat med dem, lyssnat till dem och förmedlat deras synpunkter.

Vi vill arbeta i den riktningen, samtidigt som jag inser att mina förutsättningar under själva toppmötets gång nog är något mer begränsade än vad jag först lite idealistiskt trodde att de var. Vi ska inte ge upp. Sedan kommer Göteborgstoppmötet att ha en större allmän uppmärksamhet. Det blir ett stort möte med inte bara stats- och regeringschefer från de nuvarande medlemsländerna utan även från ansökarländerna och ovanpå det USA:s president. Någonting mer kan ju ytterligare tillkomma.

Jag hoppas att det mötet också kommer att avlöpa lika fredligt som Stockholmstoppmötet.

Sedan var det frågan om Mellanöstern. Vi får ta reda på vad unionen kan göra. Hittills har det varit ganska bekvämt. Båda sidor i konflikten, israeler och palestinier, har ju inte önskat att unionen skulle engagera sig djupare i något slags insats för att underlätta fredsprocessen. USA har spelat den rollen.

Nu hade vi en israelisk regering som avgick nyligen och som uttryckte önskan att EU borde spela en aktivare roll. Vi var oerhört nära ett avgörande toppmöte i Stockholm i januari. Det var bara timmar från det. Då hade vi verkligen spelat en roll.

Om de nu kommer tillbaka – vilket vi inte vet om de gör, men låt oss säga att de gör det – är det bra att veta att vi inom unionen ser på detta på i stort sett samma sätt. Det vore dystert annars. Annars har vi inga förutsättningar att spela en roll.

När det gäller WTO-rundan och u-länderna finns det, som Marianne Andersson vet, ett motstånd mot att gå fram snabbare med att ta bort tullar för de fattigaste länderna. Vi tänker fortsätta att driva den frågan. Leif Pagrotsky har nått en framgång – inte fullt ut, men ändå en framgång – i ansträngningarna för att ge de fattigaste länderna bättre villkor i handeln med Europa. Vi borde kunna fortsätta den politiken också i ett WTO-perspektiv.

Anf. 40 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret när det gäller handelsfrågorna.

När det gäller Mellanöstern undrar jag om inte det skulle kunna gå att ta initiativ och inte bara vänta på inbjudan. Mellanöstern är en krutdurk, och det är en ohållbar situation där. Människor är oerhört frustrerade och vanmäktiga över sin situation, inte minst den ekonomiska situationen för palestinierna. Därför vore det bra om det gick att ta någon form av initiativ i frågan.

När det gäller dialogen vid toppmötet i Göteborg förstår jag mycket väl de problem som finns med att hinna med och klara av den. Men man skulle kunna tänka sig någon form av storbilds-TV, så att människor kan se att vi tar detta på allvar. Det skulle kunna hjälpa till att neutralisera den "svans" som alla är rädda för ska komma och förstöra för dem som verkligen är seriösa i sina demonstrationer.

Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi är helt överens om att seriösa demonstrationer är ett viktigt inslag i en öppen demokrati. De som försöker att misskreditera sådant bör naturligtvis bemötas. Om de metoder som Marianne Andersson föreslår är de vi ska använda vet jag inte, men vi tar till oss dem som ett gott uppslag. Vi tackar för dem.

Också i Mellanöstern är oerhört många av EU:s länder med bilateralt, inte minst Sverige har varit det genom åren. Här tas ständigt olika typer av kontakter. Detta måste bygga på att det yttersta ansvaret för processen ligger hos regeringen Israel och den palestinska myndighetens företrädare. Utan konstruktivt bidrag därifrån och en vilja att gå in ordentligt i processen, har utomstående små möjligheter att med kraft driva fram något slags förhandlingssituation. Vi är i ett farligt läge. Vi följer det från dag till dag, och vi tar initiativ i det läge vi tror att det gynnar saken och för den framåt.

Anf. 42 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Först vill jag med några få ord uttala min uppskattning över statsministerns och EU:s beslut att sända en delegation till Nord- och Sydkorea. Eftersom jag har varit en flitig resenär till Korea, kan jag med eftertryck säga att Sveriges och EU:s insats – vad den nu kommer att bli – kommer att vara välkommen och efterlängad. Inte minst i ljuset av att USA tyvärr blir försiktigare i sitt engagemang på den koreanska halvön kommer EU:s roll att vara betydelsefull. Koreahalvön och den 50-åriga konflikten är potentiellt en av världens allvarligaste konflikthärdar, och jag tror att EU:s roll kan vara mycket betydelsefull.

Fru talman! Statsministern har redan varit inne på att man under mötet har berört den ekonomiska utvecklingen i USA, Japan och Europa. Jag skulle vilja fråga statsministern i vilken utsträckning den ekonomiska utvecklingen i Öst- och Centraleuropa diskuterades. Vi vet, genom vittnesmål och rapporter från en rad internationella organisationer, att en överväldigande del av länderna i forna Sovjetunionen i dag möter mycket stora svårigheter. Berördes på något sätt de humanitära och ekonomiska umbäranden som de här länderna i dag genomlever?

I t.ex. Unicefs rapport nämns att man pratar om den växande generationen i öst som en generation i fara. Jag tror att det är väsentliga frågor att diskutera både vad gäller EU:s bistånd och i ljuset av en kommande EU-utvidgning.

Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! När det först gäller det koreanska initiativet har Sverige naturligtvis en speciell förutsättning, bl.a. mot den bakgrunden att vi sedan mycket lång tid tillbaka har haft tre permanenta diplomatiska representationer på halvön, i Seoul, i Panmunjon och i Pyongyang. Det gör att vi har följt utvecklingen nära, med goda informationer och goda relationer. Vi bör på så sätt kunna utöva ett gott ordförandeskap när EU nu visar sin ambition att agera.

Jag tycker också att det är alldeles utmärkt att EU gör det. Vi har ofta talat om att den utrikespolitiska dimensionen i EU förutsätter enhällighet, och så är det och så ska det vara. Men när vi väl lyckas skapa den enhälligheten blir det desto kraftfullare. Här är ett område där vi faktiskt kan och vill göra en insats. Det är ett svenskt initiativ som ett svar på en koreansk dialog, men det är med full uppbackning från hela unionen. Jag ser, som jag sade, med stort allvar fram mot uppgiften.

Det är riktigt att den ekonomiska utvecklingen i Östeuropa varierar något från land till land. Min bedömning just nu är ändå att den ryska ekonomin utvecklas väl, att de baltiska länderna har varit nere och vänt och att den polska ekonomin utvecklas väl. Det sker naturligtvis från en mycket låg nivå, där social standard av vårt mått inte alls är för handen. Det är en totalt olik situation.

Det här var en av de saker som vi i grunden fick en genomgång av tillsammans med president Putin, som naturligtvis också tog upp detta under toppmötet. Där uttryckte vi också vikten av att ekonomisk utveckling måste gå hand i hand med att värderingen av ett demokratiskt samhällsskick och rättsstaten hävdas.

Anf. 44 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Vad gäller EU:s roll i relation till konflikten på Koreahalvön tror jag att statsministern kanske är en aning blygsam, eftersom jag vet att det inte alltid har funnits en gemensam uppfattning inom den europeiska unionen. Möjligen är det ett svenskt gott hantverk som har gjort att vi har lyckats få en enhällighet vad gäller att skicka en delegation till Koreahalvön. Jag tycker att det är värt positiva ordalag.

Vad gäller den humanitära och ekonomiska utvecklingen delar jag naturligtvis statsministerns uppfattning att det ser lite olika ut. Men min poäng är att det inte går att dra slutsatser av att det ser bra ut vad gäller BNP-utvecklingen, utan man måste gå bortom BNP-talen och se vem ekonomin kommer till del. I många fall kommer den inte de unga och uppväxande generationerna i Östeuropa till del i dag.

Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Nej, det är riktigt, som Kent Härstedt säger, att det är brister i fördelningspolitiken. Det skapar en socialt mycket besvärlig situation, som leder fram till konflikter som är svåra att hantera i ett öppet samhälle. Det är en allvarlig situation.

Desto mer tillfredsställande är det att kunna konstatera att president Putin har prioriterat exempelvis en sådan sak som pensionsutbetalningar, att människor som bara har sin pension att leva på, om än knapp, får den i tid och på ett korrekt sätt. Det är en bra signal.

Barnens situation exempelvis runt Östersjön i länder som ändå har nått en viss ekonomisk utveckling när man ser på den totala kaka som de har att fördela lämnar mycket övrigt att önska. Det finns all anledning för Sverige att vara pådrivande och kritisk och att hålla debatten uppe. Det är precis så som Kent Härstedt säger, att BNP-nivån i ett land inte säger någonting om hur de sämst ställda hanteras – ingenting. Det enda vi vet är att de har förutsättningar eller inte har förutsättningar att bedriva en anständig politik. Om de gör så eller inte är olika från fall till fall, och det krävs en internationell precis som en nationell debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Justerades protokollen för den 20 och 21 mars.

3 § Anmälan om sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet

Talmannen anmälde att av en till kammarkansliet inkommen promemoria framgick att konstitutionsutskottet och utrikesutskottet jämlikt riksdagsordningen 4 kap. 8 § genom separata beslut den 15 mars 2001 hade överenskommit att genom deputerade i sammansatt utskott gemensamt bereda vissa EU-frågor.

Konstitutionsutskottet hade härutöver beslutat att för beredning i det sammansatta utskottet överlämna ett antal motioner när det gäller EU.

Promemorian med två bilagor hade delats ut till kammarens ledamöter.

Promemorian hade följande lydelse:

Sammansatt konstitutions- och utrikesutskott

2 bil.

Konstitutionsutskottet och utrikesutskottet har jämlikt riksdagsordningen 4 kap. 8 § i separata beslut den 15 mars 2001 överenskommit att genom deputerade i sammansatt utskott gemensamt bereda vissa EU-frågor. Konstitutionsutskottet har härutöver beslutat att för beredning i det sammansatta utskottet överlämna ett antal motioner rörande EU (bil. 1).

Till deputerade i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogade förteckning upptagna riksdagsledamöterna (bil. 2).

Det sammansatta utskottet, som benämns Sammansatta konstitutions- och utrikesutskotteet (KUU), har vid konstituerande sammanträde denna dag utsett följande precidium:

Per Unckel (m), ordförande

Viola Furubjelke (s), vice ordförande

Göran Magnusson (s), vice ordförande

Göran Lennmarker (m), vice ordförande

Stockholm den 22 mars 2001

Bertil Wennberg

Thomas Hörberg

Utdrag ur protokoll från utskottssammanträde 2000/01:31

Tisdagen den 20 mars 2001

§ 5 Sammansättning av utskott – KUU. Överlämnande av motioner

Enligt tidigare beslut om gemensam beredning av vissa EU-frågor i sammansatt utskott med utrikesutskottet beslutar utskottet att utse följande deputerade från konstitutionsutskottet:

Ledamöter

Göran Magnusson (s)
Barbro Hietala Nordlund (s)
Pär Axel Sahlberg (s)
Per Unckel (m)
Inger René (m)
Kenneth Kvist (v)
Ingvar Svensson (kd)
Per Lager (mp)

Suppleanter

Kenth Högström (s)
Britt-Marie Lindkvist (s)
Anders Bengtsson (s)
Nils Fredrik Aurelius (m)
Per-Samuel Nisser (m)
Mats Einarsson (v)
Björn von der Esch (kd)

Åsa Torstensson (c)
Helena Bargholtz (fp)

Konstituterande sammanträde hålls torsdagen den 22 mars 2001.

Utskottet beslutar vidare att överlämna motionerna 2000/01:K219, K274 yrkandena 1, 3–4, K280, K306 yrkandena 1, 3–9, K309, K333, K366, K383, K398 yrkandena 5–9, U510 yrkandena 2–5, 8–11 och 13, U511 yrkandena 1–4 och 21, U512 yrkandena 12–14, U513 yrkandena 15–16 och So538 yrkande 8 från allmänna motionstiden 2000.

Denna paragraf förklaras omedelbart justerad.

Vid protokollet
Kerstin Siverby

Justeras
Per Unckel

Rätt utdraget intygar:
Kerstin Siverby

Deputerade i KUU

Parti	Från KU	Från UU
(s)	<i>Ordinarie:</i> Göran Magnusson Barbro Hietala Nordlund Pär Axel Sahlberg <i>Suppleanter:</i> Kenth Högström Britt-Marie Lindkvist Anders Bengtsson	<i>Ordinarie:</i> Viola Furubjelke Sören Lekberg Birgitta Ahlqvist <i>Suppleanter:</i> Berndt Ekholm Carina Hägg Marianne Jönsson
(m)	<i>Ordinarie:</i> Per Unckel Inger René <i>Suppleanter:</i> Nils Fredrik Aurelius Per-Samuel Nisser	<i>Ordinarie:</i> Göran Lennmarker Lars Tobisson <i>Suppleanter:</i> Liselotte Wågö Sten Tolgfors
(v)	<i>Ordinarie:</i> Kenneth Kvist <i>Suppleant:</i> Mats Einarsson	<i>Ordinarie:</i> Lars Ohly <i>Suppleant:</i> Eva Zetterberg, andre vice talman
(kd)	<i>Ordinarie:</i> Ingvar Svensson <i>Suppleant:</i> Björn von der Esch	<i>Ordinarie:</i> Holger Gustafsson <i>Suppleant:</i> Jan Erik Ågren
(c)	<i>Ordinarie:</i> – <i>Suppleant:</i> Åsa Torstensson	<i>Ordinarie:</i> Marianne Andersson <i>Suppleant:</i> –
(fp)	<i>Ordinarie:</i> – <i>Suppleant:</i> Helena Bargholtz	<i>Ordinarie:</i> Karl-Göran Biörsmark <i>Suppleant:</i> –
(mp)	<i>Ordinarie:</i> Per Lager <i>Suppleant:</i> –	<i>Ordinarie:</i> – <i>Suppleant:</i> Marianne Samuelsson

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2000/01:325

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:325 av Tasso Stafilidis (v) om homosexuella flyktingar från Iran.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 april 2001.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor och ordförandeskapsrelaterade engagemang.

Stockholm den 21 mars 2001

Utrikesdepartementet

Maj-Inger Klingvall

Interpellation 2000/01:319

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:319 av Johnny Gylling om filterprogram för Internet.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 april 2001.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och att det varit oklart vilket statsråd som skall besvara interpellationen.

Stockholm den 22 mars 2001

Justitiedepartementet

Britta Lejon

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2000/01:290 om försvarsmateriellaffärer med andra länder

Anf. 46 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Henrik S Järrel har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att stödja och utveckla hanteringen av s.k. offset (motköp) eller kompensationsåtaganden vid större affärer med försvarsmateriel. Frågorna gäller också vilka initiativ försvarsministern avser att vidta för att infoga svensk motköpspolicy inom ramen för det utvidgade europeiska försvarsmaterielsamarbetet.

Bakgrunden till frågorna är att det enligt Henrik S Järrel saknas långsiktiga lösningar i form av resurser och organisation för den praktiska hanteringen av motköp. Järrel berör också frågan om principerna för svenska offsetkrav.

Internationellt har användning av offset blivit allt vanligare. Det är dock inte självklart att offsetkrav alltid ska tillämpas. Det kan uppstå nackdelar i form av ett högre pris i och med att Sverige ställer krav på offset. Lagen om offentlig upphandling anger att affärsmässighet ska utgöra grunden för statlig upphandling. Affärsmässigheten måste bedömas från fall till fall. Det är viktigare att Försvarsmaktens krav på operativ förmåga uppnås än att få till stånd offset i en anskaffning.

När det gäller de anskaffningar som Henrik S Järrel tar upp i sin interpellation vill jag hävda att Försvarets materielverk har hanterat frågorna om kompensationsåtaganden och industriell samverkan. Jag vill dock ge Henrik S Järrel rätt i att det finns anledning att uppmärksamma frågan ytterligare. Åtgärder har också vidtagits på senare tid.

Regeringen fattade sålunda den 31 mars 1999 beslut om inriktningen för Försvarmaktens och Försvarets materielverks agerande avseende kompensationsåtaganden vid upphandling av försvarsmateriel från utlandet. I beslutet anges att syftet med att ställa krav på kompensationsåtaganden bör vara att säkerställa försvarsteknologisk kompetens i Sverige inom de av riksdagen prioriterade teknologiområdena. Svenska krav på kompensationsåtaganden bör enligt beslutet normalt förekomma vid större upphandlingar utomlands om minst 100 miljoner kronor.

Efter regeringsbeslutet har Försvarets materielverk tillsatt en referensgrupp för offsetfrågor med deltagare även ur Försvarmakten och Försvarets forskningsinstitut. Denna grupp håller nu på att utarbeta riktlinjer för tillämpningen av regeringens inriktning. Försvarsindustriföreningen deltar i arbetet. Jag anser att referensgruppen är en sådan organisationsform som interpellanten efterlyser.

Vidare har resurserna i Försvarets materielverk för att följa upp och utveckla tillämpningen av offsetkraven förstärkts. Jag uppfattar att interpellanten menar att man härutöver bör särskilt avsätta ekonomiska resurser för att allmänt stödja kompensationsåtaganden vid civil industri. Sådana åtgärder faller dock inte inom ramen för den av regeringen angivna försvarspolitiska inriktningen för krav på offset.

Utveckling av former för kompensationsåtaganden sker inom ramen för EU-samarbetet och även bilateralt. Som exempel på det sista kan jag nämna en beställning från Försvarets materielverk på splitterskyddade fordon från Finland med krav på motköp om 100 % och finska offsetkrav på motsvarande nivå vid beställning av stridsfordon 90. Andra exempel på kommande affärer där krav på kompensationsåtaganden ställs från Sverige är anskaffning av nya helikoptrar och det samnordiska ubåtsprojektet Viking.

Jag anser sammantaget att initiering, genomförande och uppföljning av kompensationsåtaganden vid import av försvarsmateriel fungerar tillfredsställande.

Fru talman! Formerna för offset kan dock komma att förändras i och med omstruktureringen av försvarsindustrin nationellt och internationellt samt det ökade bi- och multilaterala utvecklingssamarbetet på materielområdet. De effekter som Henrik S. Järrel söker, såväl försvars- som näringspolitiskt, kan komma att uppnås på andra sätt än genom traditionell offset. Genom att flera länder, däribland Sverige, deltar redan i upphandlingsfasen och beställer ny materiel gemensamt med andra länder skapas förutsättningar för industrisamarbete genom hela projekt. Deltagande länder och industrier ges därmed förutsättningar att medverka utifrån sina egna kompetenser och förutsättningar. Utvecklingen kan därför i viss mån sägas gå från traditionell offset till ett mer ömsesidigt beroende, vilket också har säkerhetspolitiska fördelar. Att särskilt avsätta resurser för offsetkrav är därför bara *en* del i att uppnå de försvars- och näringspolitiska effekter som frågeställaren efterlyser.

Materielförsörjningsutredningens slutbetänkande remissbehandlas för närvarande. I utredningen föreslås att behov och betydelse av offset bör utredas närmare, bl.a. mot bakgrund av internationell praxis på området.

Jag vill inte nu föregripa remissbehandlingen av utredningen, men utesluter inte att en fortsatt översyn av offsetinstrumentet måste göras. Jag vill dock betona att den exportstödjande verksamheten, det internationella materielsamarbetet och offsetkraven måste ses som en helhet. Tillsammans bör de åstadkomma de effekter som Henrik S Järrel efterlyser.

Anf. 47 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Först vill jag tacka försvarsministern för svaret. I huvudsak andas svaret att vi är på ungefär samma linje, försvarsministern och jag, men jag är möjligen lite otåligare än vad försvarsministern är. Frågan är inte så ny att man inte har kunnat göra någonting tidigare. Såvitt mig bekant har denna fråga stötts och blötts och bollats mellan Närings- och Försvarsdepartementen i olika tider.

Däremot kan man hålla med försvarsministern om att själva förhållandet att man börjar använda sig av motköp är en relativt ny företeelse.

Jag vill dock peka på våra nordiska grannländer, som jag också gör i interpellationen, och säga att såväl Norge som Finland tillämpar en 50-miljonersgräns som krav för offset. Där går beloppsgränsen. I Danmark går den redan vid 25 miljoner. Nu säger försvarsministern att man från regeringens sida har föreslagit att 100 miljoner vore en lämplig gräns. Man kan naturligtvis diskutera var den gränsen ska gå.

Men det viktiga, och det jag vill försöka lyfta fram i denna debatt, är att man inte kan se detta som en renodlad försvarspolitisk fråga. Den är i viss mån också näringspolitisk. I synnerhet i en tid när försvaren rustas ned inte bara i Sverige utan även i vår omvärld är det angeläget att kunna få möjligheten att låta den industri som framför allt verkar åt försvarsindustrin och som besitter en hög teknologisk kompetens komma fram genom att den också kan framställa civila produkter.

Nu säger försvarsministern, vilket jag gläder mig åt, att det är en framtid som i högre grad kommer att kännetecknas av att formerna flyter samman när det gäller militär teknologi och civil teknologi. Där är vi ense i bedömningen. Då är det angeläget att man skapar former för att just underleverantörer till de stora försvarsindustrierna får en möjlighet att inte minst övervintra i ett läge av neddragningar när det gäller försvarsmaterielbeställningarna.

När försvarsministern talar om att åtgärder har vidtagits på senare tid och hänvisar till ett beslut av den 31 mars 1999 och vi i dag skriver den 27 mars 2001 tycker jag att det tyder på att regeringen har tagit god tid på sig att fundera över detta. Man hade kunnat komma fram tidigare med någon mera substantiell materia för att klara av motköpsproblematiken.

Vi är dock ense om att det handlar om att säkerställa försvarsteknologisk kompetens, som försvarsministern säger i sitt svar.

Att Försvarets materielverk nu har tillsatt en referensgrupp, som anförs i svaret, för att utarbeta riktlinjer för tillämpningen är ju bra och gott och väl. Men vad jag har erfarit är att kompetensen på Försvarets materielverk när det gäller motköp och offset är starkt beskuren på grund av

Anf. 48 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Frågorna om principerna för motköpsaffärer i samband med upphandling av försvarsmateriel är viktiga. Jag vill poängtera att de är det inte enbart för försvarsindustrin utan också för det övriga näringslivet. I flera områden i vårt land har frågan också en regionalpolitisk dimension.

Försvarsministern använder redan i inledningen av svaret på interpellation 290 uttrycket "kompensationsåtaganden vid större affärer med försvarsmateriel." Det är naturligtvis riktigt att det inte precis är små åtaganden vi talar om när det handlar om totalbelopp på miljarder kronor.

Som representant för och ledamot från en landsdel med både mycken och kompetent småindustri vill jag påminna försvarsministern om att offset ofta innebär att många småorder tillsammans bildar en stor massa. Då kan små industrier med produktion av civila produkter vara mycket intressanta.

Jag noterade också att försvarsministern i sitt muntliga svar uteslöt en bit av det skriftliga svaret, nämligen om hur nära civil och militär produktion ofta är varandra.

För att exemplifiera vad jag menar med resonemanget om civila produkter vill jag nämna ett litet företag jag själv i all anspråkslöshet köpte slangklämmor av till en maskin jag hade i produktion. Det här är ca 15 år sedan. Säljare var ett företag med ett tjugotal anställda hemma i Småland. Men det visade sig att detta lilla företag vid den tiden var världsledande på att tillverka just slangklämmor. Bevisligen används ju slangklämmor både i civila och militära applikationer av olika slag, t.ex. i bilmotorer. Men som produkt betraktas naturligtvis en slangklämma som icke försvarsmateriel.

Jag vill också påminna om att små företag ofta har ganska svårt att ta sig ut på världsmarknaden även om de kanske har produkter och en teknik som är världsunik. Sett i detta perspektiv är den fråga som Henrik S Järrel har ställt angående "en konkurrenskraftig, smidig organisation för att hantera motköp, industriell samverkan och andra former av kompensationsåtaganden" mycket viktig.

Jag satt i förra veckan i ett intensivt samtal med en god vän som i flera år har försökt samordna just sådana här affärer, offset. Med ett slags koppleriverksamhet har han försökt vara en länk för att sammanföra flera små svenska företag med köpare av materiel i Tyskland under Leopard-affärens motköpsåtagande. Det han efterlyser är just någon form av samordning, kanske den som försvarsministern talar om som referensgruppen för offsetfrågor.

Hur långt borta i tiden är denna grupps riktlinjer? Det blir väl inte en organisation enbart för de stora företagen? Och det är väl inte enbart försvarsmateriel den kommer att beröra? Som försvarsministern mycket riktigt påpekar i det skriftliga svaret på interpellationen och som jag också har påvisat med mitt enkla exempel är inte gränserna mellan militära och civila produkter alltid så lätta att dra.

Om det är riktigt, som antyds i tidningsartiklar, att det lutar åt avslut nu i april månad i fråga om ett nordiskt samköp av helikoptrar borde väl

*Svar på
interpellationer*

en organisation som den tänkta vara i funktion för att ta hand om offset-avtalen i denna uppgörelse. Vad anser försvarsministern om det?

Anf. 49 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Jag tackar för inläggen, som är viktiga i den här frågeställningen. Interpellanten och Harald Bergström tog upp frågan om beloppsgränser för kompensationsaffärer.

Vi har valt en högre nivå än de andra nordiska länderna, och jag anser att det är ganska rimligt när man tänker på vilka, jag vågar nästan säga, fundamentalt annorlunda försvarsindustriella strukturer våra länder har. Vi har en försvarsindustri som arbetar brett och på en mycket hög teknologisk nivå. Våra grannländer har av olika skäl en annan struktur, vilket också kan avläsas av att de har andra nivåer både när det gäller leveranser till det egna landet och i exporthänseende. Det är sannolikt en betydelsefull anledning.

En annan anledning till att vi har valt den här nivån är att de som arbetar med de här upphandlingsfrågorna konstaterar att man, om man går ut med kompensationskrav, får räkna med att den som man har ett önskemål om att få ett lågt pris ifrån inte är lika intresserad av att erbjuda ett lågt pris. Kompensationskrav kan betyda att det kan innebära högre priser på det som vi ska köpa. Och då ställs ju frågan: Ska vi finansiera det åtagandet över försvarsanslaget? Jag anser att det går att förklara varför vi har valt en annan högre nivå.

Jag vill också ta upp frågan om vad som sker. Vår bedömning är att det regeringsbeslut som fattades 1999 är under genomförande. Det system som Materielverket har och den rådgivande gruppen osv. fungerar. Om Materielverket inte har personal som kan hantera de här frågorna är det naturligtvis en sak för myndighetsledningen. Jag ska självklart kontrollera på nytt om det är så att Materielverket inte har varit i stånd att göra det som enligt regeringen ska ske. Vi har gett inriktningen att Materielverket kontinuerligt bör följa upp varje kompensationsåtagande för att kontrollera att leverantörens åtaganden uppfylls på ett korrekt sätt. Materielverket bör också göra en ekonomisk utvärdering efter avslutad upphandling vari kompensationsåtagandet ingått. Och detta bör underställas den här referensgruppen. Det är klart att om det finns uppgifter om att det här inte fungerar för den myndighet som ska göra detta är jag beredd att ytterligare undersöka det här.

Låt mig bara få avsluta det här inlägget med en viktig sak. Utgångspunkten från vår sida är att det ska handla om materiel som säkerställer försvarsteknologisk kompetens i Sverige. Kraven bör därför i första hand inriktas på de av riksdagen prioriterade teknologiområdena som är väsentliga att bevara i landet.

Jag uteslöt några meningar i mitt skriftliga svar för att kunna klara sexminutersgränsen. Det finns inget annat ställningstagande från mig än att vi har anledning att bevaka det som den här Materieförsörjningsutredningen pekar på, det ökade samspelet mellan civila och militära komponenter. Företag som normalt inte levererar produkter till försvarssektorn kan därmed i större utsträckning än hittills komma att engageras i materieförsörjningen. Därför är engagemanget för dessa företags deltagande som underleverantörer viktigt och betydelsefullt. Jag har ingen

annan mening än den som Materieförsörjningsutredningen har. Det är också det som gör att vi kan komma att gå vidare i den frågeställningen.

Prot. 2000/01:86
27 mars

Anf. 50 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Det var väl bra att försvarsministern fick reda ut den där lilla parentesen i sitt första inlägg som aldrig kom upp i det talade ordet.

Så här säger försvarsministern: Det är viktigare att Försvarsmaktens krav på operativ förmåga uppnås än att få till stånd offset i en anskaffning.

Det kan jag hålla med om, men jag ser å andra sidan inte att det nödvändigtvis måste föreligga något motsatsförhållande. Det är naturligtvis bra om man kan sträva efter att försvarets operativa förmåga ska uppnås genom försvarsupphandlingar, materielupphandlingar. Men samtidigt kan man säkerställa att det kan ske ett motköp som gagnar svensk teknologi, försvarsteknologi och också svenskt näringsliv. Det finns ju en rad underleverantörer till den stora svenska försvarsindustrin, som för övrigt inte i alltför hög grad längre är så svenskägd, som kan behöva hjälp på traven. Det är mindre företag som genom beställningar och ett utvecklat samarbete kan upprätthålla och förbättra sin kompetens men som också genom handelsutbytet mellan länder, köpar- och säljarländer, kan förmera och förbättra de näringspolitiska förhållandena för säljar- eller köparlandet.

Sedan talar försvarsministern om att priset kan riskera att skrämma bort en del presumtiva beställare. Det må vara så. Å andra sidan kan kvalitetsaspekten kanske uppväga priset, så att man är beredd att köpa en sak till ett något högre pris om den är av mycket hög kvalitet. Det är ju det som vi ska tävla med – kunnande, *know-how* och kvalitet. Det är ju där vår spetsteknologiska kompetens ska komma till uttryck, vilket riksdagen också har sagt i sitt försvarspolitiska beslut där man pekar ut fem speciella högteknologiområden där vi ska vara bra.

Jag vill peka på den motköpsgrupp som bildades i samband med Jas-affären om Jas-motorerna. Den fick rätt många år på sig men blev klar två år tidigare och kom fram till ett utomordentligt gott resultat för Sverige. Det berodde på att det var utomordentligt kompetenta personer som satt som samordnare mellan industrierna, mellan köparland och säljarland, för att klara administrationen och för att ge impulserna till dem som verkligen skulle göra affärerna. En sådan grupp skulle jag gärna se att vi hade i Sverige också. Vi kan ju snegla lite på Finland som i sitt näringsdepartement lär ha en grupp som nästan uteslutande sysslar med offset och motköpsaffärer och som därigenom får möjlighet att kontinuerligt bygga upp en kompetens för den här sakens skull. Det behövs en övergripande kompetens.

Jag menar inte att inte också industrin och företagen har ett ansvar här, försvarsministern. Men jag tycker att en liten promille eller två av en stor försvarsaffär mycket väl kan avsättas för att köpa upp ett sådant här samordnande kansli – en kompetens som har ett övergripande koppleri-ansvar, för att uttrycka det lite nonchalant.

Svar på
interpellationer

Anf. 51 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag ska bara säga några få ord.

Vi har ju att göra med motköps- och offsetaffärer i två varianter. Den ena är när vi själva köper försvarsmateriel, och den andra är när vi säljer försvarsmateriel till utlandet. Min gode vän och tidigare arbetskamrat jobbade med offsetaffärer då vi hade köpt Leopardstridsvagnarna. Jag kan inte förstå att det kan vara så väldigt stor skillnad på civil och militär produktion i det fallet, eller att det skulle innebära att vi ställde speciella krav på att upprätthålla svensk försvarsteknologisk kunskap. Här är det ju fråga om att sälja för ungefär motsvarande det vi betalar, eller den överenskomna summan. Det är i det perspektivet jag mest ser det här med offsetaffärerna.

Jag ser detta också utifrån näringspolitisk synvinkel. Jag är inte verksam som försvarspolitikern utan sitter i näringsutskottet. Jag vill än en gång trycka på förhållandet att detta ingalunda är betydelselöst regionalpolitiskt. Vi har en hel del industri som mycket väl kan hävda sig med sina slangklämmor, fru talman, i det här sammanhanget.

Anf. 52 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Jag vill kommentera med utgångspunkt i några offsetaffärer som har respektive inte har ägt rum från svensk sida.

Vid upphandlingen av sonarsystem till våra Visbykorvetter har Materielverket bedömt att krav på motköp skulle resultera i en dyrare produkt eller att produkten med bäst prestanda inte kunde väljas. Där har vi ett exempel där myndigheten menar att det hade varit motverkande sina syften att gå den vägen.

Å andra sidan har vi frågan om Leopardstridsvagnarna, som Henrik Järrel och kanske också Harald Norberg tidigare tagit upp. Jag har efterforskat hur utvecklingen har blivit. Här menar sig Materielverket ha god kontroll på offset knuten såväl till grundbeställningar som till optioner som utlösts. Grundbeställningen från 1994 omfattade 30 % s.k. direkt offset, 25 % s.k. civil offset och 45 % s.k. indirekt offset. Dessutom ingick en s.k. frivillig del om 20 % offset, dvs. totalt 120 %. Det har också skett tilläggsbeställningar när regeringen och Materielverket har beslutat om systemmateriel, bärgarvagnar och testsystem. Även då har det ställts krav på hundra procentig industrisamverkan.

Jag drar fram detta därför att det är exempel som jag har fått på hur balanserat ett land som vi, med våra höga försvarsteknologiska krav, kan ställa kraven ekonomiskt och operativt – men också, när det är lämpligt, på hur långt vi kan gå i s.k. offsetåtaganden. Jag anser att det finns en principiell inriktning angiven i det regeringsbeslut som togs 1999 och som verkar sedan dess, nämligen att Materielverket och dess rådgivande referensgrupp svarar mot de krav som andra länder har andra organisationsformer för. Interpellanten nämnde Finland, och jag anser att vårt system i princip fungerar på samma sätt. Det finns även ett affärsråd som från kommersiell synpunkt inom Materielverket behandlar offsetkrav.

Jag vill ändå, och då är vi inne på detaljer som slangklämmor, säga att jag har respekt för att detta kan bli en del. Men inriktningen är ändå, om jag får säga det, strategisk åt båda hållen. Vi låter vår försvarsindustri genomgå en omdaningsprocess för att den ska vara starkt konkurrenskraftig internationellt, samtidigt som den kan förse oss med utomordent-

ligt högkvalificerad materiel i syfte att ibland kunna göra offsetaffärer. Det är på den likställda foten som vi vill kunna få åtaganden från sådana som säljer till oss: Ni ska använda er av svensk försvarsindustri för att denna ska kunna fortsätta att utvecklas på en sådan här högteknologisk nivå. Den inriktningen finns i regeringens beslut från 1999, och jag tror att det är klokt att ha det som en hög ambition för Sveriges vidkommande.

Prot. 2000/01:86
27 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 53 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! När försvarsministern i svaret anför att affärsmässigheten måste bedömas från fall till fall har jag i sak inte några allvarigare invändningar. Jag tycker också att man ska bedöma den från fall till fall. Bekymret är bara att om man tillämpar affärsmässigheten och tycker att den är motiverad väldigt sällan blir ju den kompetens som ska dras i gång när den väl ska utnyttjas tyvärr kanske inte riktigt uppdaterad. Man mister alltså i kompetens. Det fordras en viss kontinuitet för att upprätthålla kompetensen även när det gäller att hantera, administrera och koppla samman motköpen. Därför, menar jag, är det viktigt att man har en kontinuerlig syn på hur frågan fortlöpande ska hanteras.

Sedan vill jag säga att Leopardaffären i och för sig verkar rimlig i sitt upplägg. Dock kan påpekas att på den civila sidan – den militära är inte helt avslutad i motköpsdelen, men där verkar det mesta gå på räls – återstår i runda slängar 2 miljarder kronor som ska upphandlas till 2003 års utgång. Det börjar alltså bli lite knappt om tid om ingenting händer.

När försvarsministern i sitt svar säger att han sammantaget anser att initiering, genomförande och uppföljning av kompensationsåtaganden vid import av försvarsmateriel fungerar tillfredsställande är jag inte riktigt böjd att hålla med honom. Det finns brister, som jag uppfattar det, annars skulle jag aldrig ha ställt den här interpellationen. Vidare vill inte försvarsministern föregripa Materielförsörjningsutredningens slutbetänkande, och det kan jag förstå. Det kan vara skäligt. Men han utesluter inte, jag vill gärna hänga upp mig på det, att en fortsatt översyn av offset-instrumentet måste göras, bl.a. med hänsyn till de förändringar som nämnts tidigare i svaret.

Fru talman! Sammantaget är nog försvarsministern och jag relativt ense. Men man får nog höja hastigheten något.

Anf. 54 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Först vill jag säga att jag vet att jag debatterar med Harald Bergström. Möjligen sade jag någonting annat i mitt förra inlägg. Jag ber vördsamt att det kan rättas i protokollet.

Jag vill också tacka för de avslutande orden från interpellanten. Jag uppfattar också den debatt vi tre har fört i dag på det sättet att ni har vissa synpunkter men att ni ändå tycker att det är ett relativt rimligt fögderi som försvarsministern i dag har att redovisa inför kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2000/01:305 om hemvärnets rekrytering

Anf. 55 Förvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Rolf Gunnarsson har frågat mig hur jag har tänkt att inrikta Förvarsmaktens verksamhet för att klara nyrekryteringen till hemvärdnet i framtiden.

Inledningsvis vill jag framföra att det är av stor vikt att den frivilliga förvarsverksamhetens roll förnyas i takt med totalförsvaret i övrigt. Den frivilliga förvarsverksamheten måste utveckla nya förmågor och kompetenser för att kunna bidra till vår förmåga att möta nya hot och risker.

Med sin anpassade beredskap utgör hemvärdnet en viktig resurs vid väpnat angrepp. Hemvärdnet kan också stödja samhället i fred såväl vid svåra påfrestningar som vid t.ex. räddningstjänst. Vi har sett utmärkta prov på detta i samband med översvämningarna i Värmland under hösten och i södra Norrland och Dalarna i somras.

I propositionen *Det nya försvaret* (prop. 1999/2000:30) angav regeringen att hemvärdnet skulle uppgå till 90 000 personer för att inom ett år kunna växa till 125 000. Samtidigt påpekade regeringen att det krävdes en djupare analys av frivilligverksamhetens organisation och uppgifter mot bakgrund av den ändrade inriktningen av totalförsvaret. Regeringen tillsatte därför en utredning (dir. 1999:95, dir. 2000:25) med uppgift att bl.a. lämna förslag om den frivilliga förvarsverksamhetens, inklusive hemvärnets, framtida inriktning och uppgifter.

Frivilligorganisationsutredningen har lämnat sitt betänkande i mars 2001 (SOU 2001:15). Utredningen anser bl.a. att ungdomsverksamhet och meritvärdering kan vara viktiga medel för att förbättra rekryteringen till frivilliga förvarsorganisationer och till hemvärdnet. Utredningen föreslår att Förvarsmakten, Överstyrelsen för civil beredskap, Förvarshögskolan och Frivilligförsvarets centrala samordningsorgan särskilt utreder detta. Utredningen anser vidare att frivilligorganisationerna och hemvärdnet bör utveckla sin förmåga att ställa upp med resurser utifrån samhällets behov. Kommuner och statliga myndigheter bör öka sin ambition att nyttja frivilliga inom samhällsberedskapen. Utredningen understryker dock att hemvärdnet även fortsättningsvis bör vara en del av Förvarsmakten och ha utbildning och övning för höjd beredskap och krig som huvuduppgift. Betänkandet ska remissbehandlas varefter regeringen kommer att ta ställning i ärendet.

Ett annat ingångsvärde i detta sammanhang är det förslag som redovisas i Pliktutredningens betänkande (SOU 2000:21) rörande rekryteringen till hemvärdnet. Pliktutredningen föreslår bl.a. att tjänstgöringsskyldiga vid mönstringen ska kunna ange tre månaders hemvärnsutbildning som ett alternativ som kan prövas vid sidan om andra slag av grundutbildning inom Förvarsmakten eller hos civila myndigheter. Pliktutredningens betänkande har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Fru talman! Jag ser det som positivt att det sker en förnygring inom hemvärdnet liksom att Förvarsmakten satsar på rekrytering och utbildning av hemvärnschefer. Detta tillsammans med den nya materiel som för närvarande tillförs hemvärnsförbanden – bl.a. fordon och sambandsutrustning – anser jag vara viktiga förutsättningar för att hemvärdnet även fortsättningsvis ska vara attraktivt för både gamla och nya medlemmar.

Avslutningsvis vill jag framhålla att jag är angelägen om en bred debatt kring hemvärnet. De två utredningar som jag har refererat till och det breda remissförfarandet av utredningarna säkerställer detta. Jag anser att det är mycket viktigt med en bred folkförankring i denna fråga. Allt detta sammantaget lägger grunden till en god utveckling av det framtida hemvärnet.

Prot. 2000/01:86
27 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 56 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation. Statsrådet och jag har ju tidigare debatterat den här frågan ett antal gånger, och som läget är tror jag kanske att vi kommer att mötas i talarstolen en och annan gång också i framtiden.

Som jag skriver i min interpellation är vi i dag långt ifrån siffran 125 000 hemvärnsmän. Vi är också långt ifrån siffran 90 000, som är ett annat mål. De siffror som jag fick fram då interpellationen skrevs var 67 000, och bland dessa var det 40 % som gjorde sina s.k. kontraktstimmor. Läget är alltså rätt bekymmersamt på rekryteringsfronten. Vi har en bra bit kvar för att nå de mål som vi har satt upp.

Jag instämmer med mycket i det svar som statsrådet har givit här, bl.a. när det gäller hemvärnets inriktning att också stödja samhället vid svåra påfrestningar i fred, t.ex. i samband med räddningstjänst. Både statsrådet och jag har ju varit ute och sett flera goda exempel på att hemvärnet har gjort ovärderliga insatser. Jag tänker på översvämningarna i mitt hemlän Dalarna och också på översvämningarna i södra Norrland och i Värmland.

Hemvärnsmännens insatser blir mer värda, om jag uttrycker det lite slarvigt, i ett sådant på försvarskartan vitt område som Dalarna har blivit efter det senaste försvarsbeslutet. Det känns precis som att en fungerande hemvärnsskår är ett måste i ett sådant samhälle. Det är också så när det gäller försvarsviljan och förankringen av försvaret att det är viktigare med en fungerande hemvärnsskår i områden där försvaret försvunnit, om jag uttrycker det så, alltså där förband och regementen har lagts ned.

Det finns en sak i statsrådets svar som jag skulle vilja ha förtydligad. Det är kanske jag som är dum som inte förstår, men det är det här med att kommuner och statliga myndigheter bör öka sin ambition att nyttja frivilliga inom samhällsberedskapen. Om statsrådet ville utveckla det vore jag tacksam. Det är säkert bara jag som inte förstår, men det skulle vara intressant att höra.

En sak i min interpellation som statsrådet däremot inte tog upp nu var en del som har med Falun och Dalarna att göra. Själva korttidsutbildningen är ju ingen dalafråga i stort, men det har kommit upp tankar från dalregementsgruppen, det tror jag att försvarsministern känner till, om att man inom befintlig budget skulle utbilda soldater i tre månader med inriktning mot hemvärnet. Det skulle vara intressant att höra statsrådets åsikter och synpunkter kring detta. Korttidsutbildningen är ju en bit som också tas upp i Pliktutredningen.

Anf. 57 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Jag välkomnar fortsatta debatter omkring hemvärnet. Det är en mycket viktig del i vårt försvar, och det håller också på att få en ännu mer framträdande roll genom att det kommer att vara en viktig del i

de nationella skyddsstyrkorna. Jag har ju gjort många studiebesök, senast för några dagar sedan då jag på nytt såg hur hemvärnet har en ökad rörlighet och högre kompetens, vilket gör att man också kan lösa mer kvalificerade uppgifter i Försvarsmakten. Jag är mycket positiv till det.

När det gäller att stimulera till ett ökat engagemang för användning av de frivilliga försvarsorganisationerna får jag genast på näthinnan, tycker jag, vad som hände vid den stora järnvägsolyckan i Borlänge. Där var det hemvärnet, ursprungligen var det Stora Tunas hemvärnsbataljon, som under civil ledning, räddningsledare och polismyndigheten, skötte avspärningen av detta mycket stora område. Det fanns även andra delar av det frivilliga försvaret som var engagerade. Jag tror att alla är överens om att det var en komponent av avgörande betydelse i hanteringen av en mycket svår olycka, eller en olycka som skulle ha kunnat få mycket svårare verkningar än den i verkligheten fick.

Jag vill också säga något som svar på det engagemang som interpellanten hänvisar till när det gäller dalregementsgruppen i Falun och dess tankar på att själv genomföra tremånadersutbildningar. Både jag och överbefälhavaren, vet jag, är mycket positiva till att den här verksamheten fortsätter. Det har funnits en del lyckade försök, och det har funnits en del försök som kanske inte har varit lika lyckade. Jag besökte nyligen Boden. Där avser man nu att ha fler omgångar. Man är förhoppningsfull om att man också ska kunna nå riktig nyrekrytering av hemvärnsmän.

Det är också mycket positivt att militärdistriktsstaberna och militärdistriktsgrupperna engagerat tar sig an denna fråga. Jag vet att Försvarsmakten överväger att flytta utbildningsansvaret för tremånadersutbildningen från utbildningsregementena till militärdistriktet. Jag ser för dagen inga principiella svårigheter med det. Är det så att man anser att man har personella, fysiska och ekonomiska förutsättningar så har jag inga erinringar mot att något sådant sker. Det är min förhoppning att dalregementsgruppen ska lyckas övertyga övriga i Försvarsmakten så fort som möjligt om att man har förutsättningar att ta på sig den viktiga uppgiften.

Anf. 58 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet även för det positiva svaret när det gäller korttidsutbildningen. Om vi håller oss till Falun och dalregementsgruppen har man ju skissat väldigt intensivt på den här tremånadersutbildningen för värnpliktiga. Jag tror personligen att det vore en bra grund för rekryteringen till hemvärnet eftersom vi vet att denna sviktar.

I den utbildningsskiss som har tagits fram av gruppen i Falun pekas på ämnen som vapentjänst, strid, skyddstjänst, sjukvårdstjänst, skyddsvaktsutbildning, fysisk träning, orientering, soldatundervisning och stöd till samhället. Det är ämnen som jag tror att det skulle vara bra att ge undervisning om under den korta och, hoppas jag, intensiva utbildning som det skulle handla om.

Man skulle också kunna informera om svensk säkerhetspolitik, det militära försvarets roll som säkerhetspolitiskt instrument, det militära försvarets uppgifter, hur försvaret styrs av statsmakterna, totalförsvarets mål, uppgifter och organisation i stort samt armé-, marin- och flygstidskrafternas uppgifter inbördes.

Detta tycker jag också. Detta är alltså hämtat från dalregementsgrup-
pens skisser, och jag tycker, precis som statsrådet var inne på, att det är
bra om man kan genomföra det här med de resurser som i dag finns på
utbildningssidan. Jag tror alltså att det skulle vara bra att ha detta som en
grund att stå på.

Statsrådet vet ju att det antal som genomför sin värnplikt minskar.
Det varierar ju från län till län, och siffran för mitt hemlän är ”dålig” och
vikande. Detta skulle också ge en möjlighet på en vit försvarskarta att få
folket lite mer engagerat. Jag har ju sett hur försvarsdiskussionerna i
länet nästan har upphört sedan Dalregementet och Dalabrigaden lades
ned. Om vi ska enas om något stort försvarsanslag i framtiden, så tror jag
att det är viktigt att vi har en förankring hos folket i dessa frågor.

Jag försöker vara kortfattad, eftersom jag vet att det finns andra som
vill tala före uppehållet. Jag nöjer mig därför med detta och tackar stats-
rådet för svaret. Och vi kommer väl, som statsrådet var inne på, att åter-
komma i denna viktiga fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2000/01:86

27 mars

Svar på
interpellationer

7 § Svar på interpellation 2000/01:300 om *functional food*

Anf. 59 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Michael Hagberg har frågat mig om jag är beredd att för
Sverige skapa ett program för *functional food*.

Frågan hur påståenden kring hälsa ska få göras i samband med märk-
ning och marknadsföring av livsmedel är viktig för såväl industri som
konsumenter. Industrins behov av att kunna märka och marknadsföra
livsmedel med särskilda hälsoegenskaper måste balanseras mot konsu-
menternas behov av riktig information och ett tydligt regelverk som inte
kan misstolkas.

Livsmedelsindustrin har i dag möjlighet att göra allmänna hälsopåstå-
enden vid marknadsföring och märkning av livsmedel i enlighet med
tvåstegsmodellen. Denna modell utgår från en hänvisning till ett etablerat
samband mellan kost och hälsa. I anslutning till ett sådant påstående
påpekas produktens sammansättning. Som exempel kan nämnas: ”Mät-
tade fettsyror höjer blodets kolesterolhalt. Produkt X har låg halt mättat
fett och låg total fetthalt.”

Utöver dessa påståenden finns även produktspecifika fysiologiska på-
ståenden och produktspecifika hälsopåståenden. Dessa är dock inte till-
åtna att använda i dag.

Livsmedelsbranschen, med Stiftelsen Svensk Näringsforskning (SNF)
i spetsen, föreslog år 1998, att det nuvarande programmet med allmänna
påståenden i form av tvåstegspåståenden ska utvidgas med möjligheter
att även få göra produktspecifika fysiologiska påståenden.

Min inställning är att det långsiktiga målet ska vara att en gemen-
skapslagstiftning införs på området vilken ska vara mer omfattande än
den är i dag. Detta kan dock ta lång tid. Därför bör utvecklingen på om-
rådet följas noga, även internationellt, för att se vilka möjligheter till
ändringar som kan göras på nationell nivå.

Kontakter mellan myndigheter och företrädare för konsumentorganisationer och livsmedelsbranschen sker för att undersöka behov och förutsättningar inom detta område. Arbetet syftar till att få fram ett underlag till sommaren som sedan ska ligga till grund för ett beslut hur Sverige ska gå vidare när det gäller hälsopåståenden i samband med marknadsföring och märkning av livsmedel.

Anf. 60 MICHAEL HAGBERG (s):

Fru talman! Fru minister! Det tar mycket tid att vara debattör, och ministern har fått vara länge i kammaren, men jag vet att den här frågan intresserar jordbruksministern. Det finns därför anledning att ha en ordentlig diskussion om detta.

I mitten av mars hade vi en livsmedelspolitisk debatt här i kammaren. Inför den insåg jag av erfarenhet från tidigare debatter att frågan om *functional food* var en av de frågor som skulle komma upp och diskuteras ordentligt.

Konsumenterna, industrin, alltså producenterna, och handeln kräver i princip samma sak, att de ska få schysta regler att luta sig mot när det gäller denna typ av produkter. Och samhällets företrädare kräver också att vi ska få fasta regler för marknadsföring och märkning av dessa produkter. Många av dessa produkter har bevisligen haft hälsobefrämjande effekter. Därför måste man ha sådana regler. Konsumenter, handel och producenter tycker att regler saknas. 1986 hade vi en hearing i jordbruksutskottet där vi diskuterade livsmedelsfrågorna. Huvuddelen av diskussionerna handlade då om gränslandet mellan livsmedel och medicin. Jag tyckte nog att Livsmedelsverket och Medicinalstyrelsen hamnade rätt nära varandra när det gäller att det inte ska vara så svårt att få ned dessa gränsregler på papper, att märka produkter och skriva program för hur de ska kunna användas.

Men sedan har det inte hänt så mycket. Jag vet att man har diskuterat detta mycket på departementet, och jag vet att ministern också vill ha ett program. Men eftersom det är så många andra institutioner som också vill det skulle jag vilja ställa en fråga. Vem ska få ansvaret att driva frågorna om ett program när det gäller *functional food*? Vem ska ha ansvaret för att driva på att någon form av märkning ska ske? Är det departementet, Livsmedelsverket eller producenterna? När det gäller producenterna så är det Stiftelsen Svensk Näringsforskning, som jordbruksministern nämner i sitt interpellationssvar. Jag tycker att de regler som den stiftelsen vill införa om tvåvägssystemet och egenåtgärdsprogrammen kan fungera riktigt bra. Om man kan så att säga frotera dessa idéer gentemot Livsmedelsverket och departementet tror jag att vi skulle kunna göra flera stora framsteg. Därför skulle jag vilja fråga ministern: Vem ska ha ansvaret för att vi ska få regler och ett gott program för *functional food* för framtiden?

Anf. 61 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma med jordbruksministern när det gäller att det skulle vara bäst om man kunde få en gemensam internationell lagstiftning på området *functional food*. Även jordbruksministerns ambitioner att ha ett underlag klart till sommaren är bra. Men går det sedan inte att få en överenskommelse på EU-nivå är det min be-

stämnda åsikt att vi snabbt behöver en egen svensk reglering. EU-länder som England och Holland har redan valt den vägen och har reglerat hanteringen av *functional food* nationellt. Detta är en snabbt växande näring och en viktig fråga både för Skåne och för Sverige.

Jag tycker att man kan sammanfatta resonemang kring *functional food* i tre olika punkter.

Den första är att *functional food*-produkter får produceras men inte marknadsföras. Därmed förlorar konsumenten sin rätt till relevant information. Och jag tycker på något sätt att konsumentssäkerheten därmed kanske sätts i fara.

Den andra är att *functional food* är ett attraktivt sätt att ta ut ett mervärde för olika produkter. Det lockar såväl seriösa som oseriösa producenter. Därför måste de seriösa producenterna få ett tillförlitligt regelverksprogram som slår fast vad *functional food* är.

Den tredje och sista är att *functional food* är att betrakta som en ny forskningsdisciplin och kan innebära stora potentiella besparingar för samhället i form av minskade kostnader för sjukvården.

Detta har, om jag har förstått det rätt, diskuterats under ungefär sex års tid. Vore det inte rimligt att man snart kom till ett resultat? Risken är annars uppenbar att vi kan bli omsprungna och utkonkurrerade. Naturligtvis förstår jordbruksministern vilken fråga som jag nu vill ställa. Vad händer efter sommaren, och hur lång tid kan man förvänta sig att det tar innan vi har ett regelverk eller program för svenskt vidkommande?

Anf. 62 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Det är inte första gången som jag här i riksdagen diskuterar frågan om *functional food*. Under de senaste åren har jordbruksministern blivit påmind om detta likaväl som miljö- och jordbruksutskottet har behandlat motioner som jag har skrivit om att man till regeringen ska tillkännage hur angeläget det är att införa regler om *functional food*, eller hur Michael Hagberg?

Sent ska syndaren vakna, säger man. Jag tycker att det känns väldigt stimulerande och bra att även Ronny Olander nu har tagit till sig den här frågan.

Senast förra veckan diskuterade man frågan i ett betänkande. Men svaret då var ack så defensivt. Utskottet konstaterade att man senast hösten 1999 hade uttalat att det fanns anledning för riksdagen att även fortsättningsvis noga följa utvecklingen på området. Så fortsatte man: Utskottet är inte nu berett att föreslå några slutgiltiga eller preciserade ställningstaganden från riksdagens sida.

Därför känns det extra intressant att vi redan här i dag står med frågan i handen så att säga. Nog tycker jag att utskottet hade kunnat agera något mer framåtsyftande, så att vi verkligen hade kunnat bilda opinion för att de här reglerna ska sjösättas så fort som det någonsin går.

Precis som Ronny Olander har sagt, är det flera länder i Europa som redan har sjösatt liknande regler med egna åtgärdsprogram när det gäller produktspecifika påståenden, nämligen Nederländerna, Storbritannien och Belgien.

Konsumenternas stora intresse för mat och hälsa talar för att det verkligen är på tiden att Sverige inför temporära regler för *functional food* i avvaktan på gemensamma EU-regler. Margareta Winberg skriver i svaret

till Michael Hagberg att gemenskapslagstiftning skulle vara det långsiktiga målet. Det kan dock ta lång tid, skriver Margareta Winberg vidare. Jag menar att detta ökar nödvändigheten av interimistiska regler. Eller hur, Margareta Winberg? Konsumenterna efterfrågar mer och mer välgrundad och tydlig information om mat och livsmedelsprodukter. Varför då dröja med förslaget om hälsopåståenden?

Jag har ytterligare en fråga. Vad avser statsrådet med att man till sommaren ska få fram ett underlag som ska ligga till grund för hur Sverige ska gå vidare när det gäller hälsopåståenden? Innebär det att statsrådet övervägar att lägga fram förslag om temporära regler för *functional food* när riksdagen återsamlas till hösten?

Anf. 63 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det har ju funnits lite olika uppfattningar om detta. Jag vet att det har funnits personer här i kammaren som har drivit detta, och Inga Berggren har varit en av dem, vilket jag uppskattar.

Det har funnits frågeställningar kring detta som man har behövt reda ut. Vilka kriterier ska t.ex. gälla för att ett livsmedel ska kunna marknadsföras eller märkas med ett produktspecifikt fysiologiskt påstående? Hur dokumenterar man att en specifik produkt har en direkt effekt på hälsan och är säker för konsumenten? Vem ska ansvara för tillsynen? Hur ska beslut kunna överklagas? Vilka sanktionsmöjligheter ska finnas?

I mitt svar sade jag att vi skulle kunna se en lösning till sommaren. Nu kan jag glädja interpellanten och meddebattörerna med att det nog kommer att gå fortare än så. Det möte som har varit på mitt departement i dag har resulterat i att stiftelsen, som numera heter Swedish Nutrition Foundation, åtog sig uppdraget att ta fram ett förslag till en branschöverenskommelse. Den ska utformas i ett samarbete mellan den här stiftelsen, branschen och konsumenterna och i kontakt med Livsmedelsverket. Man tror att man kan komma fram ganska fort. I de diskussioner som har varit i dag säger man att man tror att det här frivilliga regelverket kan börja tillämpas redan under våren. Det är jag mycket glad över.

Anf. 64 MICHAEL HAGBERG (s):

Fru talman! Fru minister! Detta är svåra frågor. De ska diskuteras och undersökas. Man ska verkligen sätta sig in i dem innan man kastar ut båten i sjön. Det är bra att ni har gjort ett grundligt arbete på departementet.

Det var ett oerhört glädjande besked som jag fick om att ministern redan nu under våren ska kunna presentera ett program som SNF ska vara något slags motor i. Jag tycker att de förslag som de har kommit med i diskussionerna om *functional food* är riktigt bra. Jag vill tacka för det. Det är med glädje jag också tackar för ordet och sparar lite tid.

Anf. 65 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Jag måste få säga en sak till Inga Berggren när det gäller vem som är först och vem som är sist. I Bibeln står det att de som är sist ska komma först. Men jag gör inga andra jämförelser.

Att vi från Skåne engagerat oss i den här frågan beror naturligtvis på att 40 % av svensk livsmedelsproduktion sker i Skåne. Skånes Livsme-

delsakademi anser att frågan om *functional food* är en av de viktigaste frågorna i framtiden.

Låt mig ta ett litet exempel. Jag tog med ett åskådningsmaterial från Skånemejerier som är ett kooperativ och består av 1 100 mjölkbönder. Det kanske är ett mindre företag i branschen om man jämför med de rejält stora. Man samarbetar i forskningen med Lunds universitet och andra högskolor.

I framtiden kommer kost, hälsa, livsstil, förebyggande åtgärder och konsumenternas behov av sakliga information osv. att ha betydelse. Men man måste också ta upp villkoren för producenterna när det gäller att producera *functional food*.

Kan jag nu resa hem till Skåne, jordbruksministern, och säga att den här frågan är löst innan sommaren? Det skulle vara ett oerhört glädjande besked.

Jag hoppas att inte fru talman misstyar om jag till sist tar fram den här apelsinen. Om jag sätter på en etikett på den där det står att den förebygger skörbjugg och går bort till Hötorget och ska sälja den, får jag inte göra det om jag har förstått saken rätt. Den måste säljas på apoteket eftersom jag gör ett sådant påstående, och om jag har förstått saken rätt går det då under läkemedelsförordningen. Jag ville bara visa detta. Jag hoppas att jag nu kan resa hem till Skåne och meddela de glädjande nyheterna.

Anf. 66 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Ingen kan känna sig gladare än jag som har drivit den här frågan. Margareta Winberg har verkligen arbetat hårt med den. Det är glädjande att vi kan sjösätta en branschöverenskommelse som nu i slutändan bearbetas av SNF (Stiftelsen Svensk Näringsforskning). Jag har stort förtroende för dem.

Jag önskar alla lycka till, inte minst konsumenterna, producenterna och handeln som nu vet vad de har att rätta sig efter. Det långsiktiga arbetet inom EU och internationellt måste naturligtvis också ha sin gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.28 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Prot. 2000/01:86

27 mars

Svar på
interpellationer

8 § Svar på interpellation 2000/01:317 om byggande av bostäder i Stockholmsregionen

Anf. 67 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat mig på vilket underlag jag baserar påståendet om byggnation av bostäder i Stockholm med omgivning.

Jag vill först framhålla att jag delar Sten Anderssons uppfattning att det byggs för lite, inte minst i Stockholmsområdet.

Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät fanns det i januari år 2001 bostadsbrist i 61 kommuner, och i ytterligare 30 kommuner bedöms det vara bostadsbrist på centralorten eller i innerstan, men i stort sett balans på bostadsmarknaden i sin helhet. Detta innebär att under de senaste två åren har dessa kategorier kommuner ökat med ca 70 %. Alla kommuner utom två i Stockholms län redovisar bostadsbrist.

Den begränsade tillgången till bostäder i de mest expansiva regionerna kan komma att utgöra ett allvarligt hinder för en fortsatt snabb sysselsättningstillväxt.

Situationen på bostadsmarknaden i Stockholm är inte överraskande. Redan i mitten och slutet av 90-talet kunde vi se att bostadsbyggandet var alldeles för lågt. Vid flera tillfällen under den tiden har regeringen satt in stimulansåtgärder för att hålla i gång bostadsbyggandet.

Betydande aktörer som i god tid hade kunnat bidra till en ökad bostadsproduktion är de kommunala bostadsföretagen i Stockholm. Även om glädjande signaler på senare tid tyder på ett ändrat förhållningssätt har det under denna period i praktiken rått byggstopp inom denna falang. Dessutom har de dränerats på kapital och samtidigt uppmuntrats av borgerligt styrda kommunstyrelser att sälja ut sina hyresbostäder.

Regeringen har under den senaste tiden genomfört åtgärder för att stimulera till ökat bostadsbyggande. Ett investeringsbidrag om 400 miljoner kronor för anordnande av bostäder för studenter finns för åren 2001–2002. Ett investeringsbidrag för bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet finns för åren 2001–2003 och omfattar 635 miljoner kronor. I årets vårproposition har regeringen aviserat ett förslag om införande av ett femårigt investeringsbidrag om totalt 2,5 miljarder kronor för byggande av hyresbostäder.

Avslutningsvis vill jag påpeka att bostadsförsörjningen på den lokala nivån är ett kommunalt ansvar. Staten tar sitt ansvar genom olika stimulansåtgärder, och nu är det upp till kommuner och byggare att sätta i gång byggandet av hyresrätter.

Anf. 68 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Vid flera tillfällen har både finansministern och Lars-Erik Lövdén här i kammaren sagt att det byggs för lite i Stockholm med omgivningar och att orsaken till detta är den förda borgerliga politiken i många kommuner.

Jag delar uppfattningen att det byggs för lite i Stockholm. Men när det gäller varför det byggs för lite är vi säkert inte överens.

Sedan noterade jag också att med tanke på det tonläge som Lars-Erik Lövdén och finansministern haft i denna kammare är svansföringen i svaret i dag lite lägre.

Hur mycket har det byggts i Stockholms kommun med omgivningar under olika majoriteter? I Stockholms stad har majoriteterna av och till skiftat, och jag tror inte att skillnaden har varit så stor. Tvärtom har det byggts mera under den borgerliga majoriteten än under den tid som socialdemokraterna har haft makten. Om man jämför kommunerna runt Stockholm byggs det mest per 1 000 invånare i de kommuner som har borgerligt styre.

Man frågar sig varför det byggs så lite. Till att börja med är det svårt att bygga i kapp konjunktursvängningar. Stockholmsområdet är attraktivt. Hit flyttar folk i stor omfattning. Det är praktiskt taget omöjligt för en kommun att bygga i kapp så fort det uppstår behov. Byggnation är faktiskt en långsiktig verksamhet. Men det stora problemet är inte detta.

Okej, jag kan hålla med att det behövs en ökad konkurrens inom byggsektorn. Men det stora problemet som är helt avgörande i dag för om man ska bygga eller inte bygga är statliga och kommunala skatter och avgifter. De utgör en stor del av byggkostnaden. Är det någonting som skulle stimulera till ett ökat byggande vore det att staten verkligen tog sitt ansvar och sänkte dessa skatter samtidigt som kommunerna sänkte en del av sina avgifter.

Nu säger statsrådet att han har lösningen på problemet. Man ska införa ett investeringsbidrag på 500 miljoner kronor om året under fem år. När man pratar med byggare om detta är de minst sagt tveksamma. Jag frågar mig: Hur mycket nybyggnation hade statsrådet tänkt sig att få i gång genom detta investeringsbidrag? Man har väl tänkt någonting på departementet. Hur mycket lägre skulle hyran bli för en fyrarummare på 95 kvadratmeter, om nu förslaget om investeringsstöd går igenom?

Fru talman! Till sist det kanske mest allvarliga: Sådana här stöd löper risk att ge tröskeeffekter. Den dag som stödet försvinner blir det ett gap mellan dem som bygger efter stödets borttagande och de hyror som gäller för de bostäder som byggdes med stöd. Är då inte risken, Lars-Erik Lövdén, att vi hamnar i den subventionskarusell som vi har haft under många år och som till mycket stora delar är skuld till den situation som vi har i dag på hyres- och bostadsmarknaden i Sverige?

Anf. 69 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Oftast är det intressant att diskutera bostäder och delta i bostadsdebatter. Det finns så mycket ideologi och grundläggande syn på människornas livsvillor att det alltid har ett värde att diskutera bostäder. Men tonen har störts lite grann på senare tid, därför att det har varit så mycket gnäll och ständigt pågående skällande på Stockholm och de borgerliga kommunerna i Stockholms län. Det påstås nämligen att det inte byggs några bostäder.

Vi har hört finansministern säga att han inte ser något bostadsbyggande någonstans, trots att han under sin tunnelbanefärd till hemmet i Enskede borde ha sett att det byggs i Hammarbys sjöstad. Om han åker andra vägen över Liljeholmen borde han se att det pågår bostadsbyggande där. Han borde ha deltagit i diskussionen i södra Stockholm om bebyggelsen på Långbro. Även statsråd från landsorten kan måhända ha varnat att det pågår ett byggande.

Trots detta säger man att det inte byggs någonting i Stockholm. SCB redovisar att vid utgången av 2000 pågick det ett byggande av 7 089

lägenheter i Stockholms län. Av dessa byggdes 1 218 lägenheter i socialistiskt styrda kommuner, dvs. i borgerligt styrda kommuner höll man på att bygga resterande 5 871 lägenheter. I Stockholms stad, som ju är borgerligt styrd, höll man på bygga 1 308 lägenheter. I detaljplan för 1999 finns det framtaget 3 791 lägenhetsplaner. Fram t.o.m. år 2005 finns det planer på 18 000 lägenheter. Så nog byggs det även om det behöver byggas mer.

Det är mot den här bakgrunden fel att påstå att det inte byggs någonting i Stockholm och i borgerliga kommuner i Stockholms län. Det borde vara slut på det ständiga gnället på borgerliga kommuner i Stockholm, därför att här bygger man faktiskt även om vi alla skulle önska att man byggde mer.

Anf. 70 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag kan ibland också på min kammare tänka att det vore bra om staten och kommunerna tog ett gemensamt ansvar och gick i samma riktning. Det hade nog främjat bostadsproduktionen och bostadsförsörjningen.

Men man kan inte komma ifrån att det finns grundläggande ideologiska skiljaktigheter mellan våra partier när det gäller vilka instrument man ska använda för att få fart på bostadsbyggandet. Man kan inte heller komma ifrån att den bostadspolitik som bedrivs av moderatledda kommuner i Stockholm är helt annorlunda än den bostadspolitik som socialdemokratin står för. Det sker en massiv utförsäljning av allmännyttan och omvandling till bostadsrätter, påspädning av segregationen och under en period förbud för allmännyttan att bygga. Det är mark- och avgiftskostnader som är skyhöga, till orimlighetens gräns. Det är klart att den typen av politik måste ju en socialdemokrat som står för en helt annan inställning bemöta och argumentera mot.

Samtidigt ser jag – det vill jag understryka – betydelsen av att vi även fortsättningsvis i Sverige formar en bostadspolitik i nära samverkan mellan stat och kommun. Det är kommunerna som har det grundläggande ansvaret för bostadsförsörjningen. Staten ska ta ansvar genom att svara för en rimlig finansiering och för lagstiftningsinstrument som möjliggör ett bostadsbyggande. Det är det ansvaret som regeringen nu är på väg att ta efter en reträtt av många olika regeringar på 90-talet på bostadspolitikens område.

Det handlar om investeringsbidraget till studentbostadsbyggandet som moderaterna röstade emot här i kammaren, men som jag nu ser leder till 10 000 nya studentlägenheter. Jag kan äntligen konstatera att Stockholms kommun börjar att få fart på sitt studentbostadsbyggande. Jag kan försäkra Sten Andersson och Carl-Erik Skårman att den farten hade det aldrig blivit utan studentinvesteringsbidraget.

Det handlar om en snabbare planprocess och tredimensionell fastighetsbildning. Det handlar om rimliga finansieringsvillkor också för hyresrättsproduktionen. Det investeringsbidrag som regeringen har aviserat inför vårpropositionen ska ses som ett uttryck för vår medvetenhet om att hyresrätten inte är neutral och har rimliga finansieringsvillkor i förhållande till andra upplåtelseformer. Detta konstaterar också fastighetsbeskattningskommittén.

Sten Andersson säger att det här är ett tillfälligt bidrag och att det blir tröskeffekter. Vi är inriktade på att skapa en långsiktig fastighetsbeskattning och en bostadsfinansiering som är neutral mellan boendeformerna och som därmed också skapar bättre förutsättningar för produktion av hyresrätter.

Sedan måste jag avsluta med att konstatera att det som nu byggs i Stockholmsregionen – det gäller kanske inte bara i Stockholmsregionen utan också på vissa andra håll i landet – är lägenheter som är väldigt exklusiva och dyra. Man vänder sig till en viss kategori av inkomsttagare.

Vi måste nu gemensamt, både stat och kommun, ta ansvar för att det kommer till stånd en bostadsproduktion också för normalinkomsttagare. Och det är möjligt. Jag reser ju runt i landet och ser att det går att bygga på det viset om viljan finns.

Jag utgår från att kommunerna nu tar sitt ansvar när det gäller mark- och exploateringskostnader och anslutningsavgifter, så att vi kan pressa produktionskostnaderna och därmed se till att vi får en hyresrättsproduktion som vänder sig också till normalinkomsttagare.

Anf. 71 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag noterar att statsrådet knappt svarade på frågan om påståendet att det inte har byggts någonting i Stockholm under de senaste åren. Det finns faktiskt protokoll på att han har gjort sådana påståenden.

Sedan är det säkert så att man i hög grad har byggt villor och bostadsrätter i de här kommunerna. Men det beror på det faktum att det är efterfrågestyrt. Och jag tror att drygt 80 % av Sveriges riksdagsledamöter i dag bor i villor och egnahem därför att de tycker att det är bra. Jag tror inte att det är någon skillnad på vårt bostadstänkande och på det som finns utanför det här huset.

Sedan blev jag glad när han nämnde detta med tredimensionell byggnation. Det är nämligen ett förslag som har kommit från den ärade Carl-Erik Skårman och från mig tidigare. Har ni nu nappat på det, så tackar vi samfälligt för det.

Fru talman! När det gäller detta med priser på hyresrätter tack vare de nya bidragen, tror verkligen statsrådet Lövdén att det är någon människa som inte har så stor inkomst som kommer att kunna efterfråga en ny bostad, även om man räknar med den hyressänkning som ett investeringsbidrag rimligtvis måste innebära?

Sedan hörde jag att statsrådet har åkt runt i Sverige och sett på lyckade projekt. Jag har också läst om lyckade projekt, men när man sedan går in och tittar på dem ser man att orsaken till att de är lyckade många gånger är subventioner som man inte har velat ta fram från början. Det är bättre att vi har ett system som gör att vi vet vad som gäller och hur man kan göra jämförelser.

I den här debatten i dag har statsrådet dessbättre tagit tillbaka påståendet att det inte byggs någonting eller mycket lite i Stockholm, och det tackar jag för.

Anf. 72 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Visst är det skillnad i ideologi mellan socialdemokrater och borgerliga partier när det gäller bostäderna. Exempelvis var det ju

Annika Billström i Svenska Bostäders styrelse som satte hyrorna i S:t Eriksområdet på ett sådant sätt att all byggnation avstannade i Stockholm.

Dessutom, fru talman, är bostadspolitik numera huvudsakligen en fiskal fastighetspolitik. Någon har räknat ut att från 2001 till 2020 kommer statens inkomster i Stockholmsområdet från fastighetsskatt, reavinstskatt, förmögenhetsskatt, moms, företagsskatt att bli ungefär 500 miljarder kronor. Biträdande finansministern, bostadsministern och statsrådet Lövdén kommer med 2½ miljarder som den stora utmaningen som ska få kommunerna i bl.a. Stockholmsområdet att bygga.

Studentbostadsbyggandet var i gång redan tidigare. Det har vi diskuterat här i kammaren tidigare.

Trots de ganska svåra ekonomiska förhållandena som jag just har redogjort för bygger vi ju faktiskt i Stockholm, därför att vi känner ansvar för de 20 000 personer om året som flyttar in till den här regionen. Det gör de borgerliga kommunerna, och jag törs nästan säga att även andra kommuner gör det. Det är orimligt att klaga på Stockholmsregionen.

Visst vet jag att en del ledamöter av regeringen och också en del andra socialdemokrater helst skulle vilja komma tillbaka till 1960-talet, men det är bättre att acceptera de sista 40 årens utveckling och även det bittra faktum att många medborgare vill bo i egen lägenhet.

Sluta att skälla på Stockholm! Det finns inget skäl för det.

Anf. 73 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag kommer att fortsätta att skälla på den politik som moderaterna bedriver i Stockholmsområdet. Jag kommer att fortsätta att anklaga er för att inte ta hänsyn till normala inkomsttagares bostadsbehov. Jag kommer att fortsätta att påpeka vilka allvarliga konsekvenser för segregationen den politik ni bedriver i Stockholmsregionen får. Där ligger den avgörande skillnaden mellan oss bostadspolitiskt.

Vi vill inte spä på segregationen. Vi vill snarare motverka segregationen. Men det ni gör i Stockholmsområdet är ett övergrepp på inkomsttagare som har lägre inkomster eller mellaninkomster. Ansvar för bostadsförsörjningen för de grupperna tar ni inte.

Längtar tillbaka till 60-talet, säger Carl-Erik Skårman. Jag längtar i vissa avseenden tillbaka till 60-talet, men jag vill inte tillbaka till den gigantiska subventionspolitik som vi bedrev under 60-talet. Den var kanske befogad då, när vi hade en bostadsbristsituation som vida översteg den situation vi har i dag, när vi skulle bygga bort en bostadsnöd.

60-talspolitiken och 70-talspolitiken på bostadsområdet ledde också fram till att vi i Sverige ligger väldigt bra till i fråga om boendestandard, både när det gäller yta och innehållsmässigt. Vi har faktiskt vid internationella jämförelser en relativt jämnt fördelad standard i det avseendet också. Det är ett ganska gott betyg på 60- och 70-talen, men det är inte den politik som vi behöver driva nu.

Den politik som vi behöver driva nu handlar om att finslipa instrumenten och skapa bättre villkor också för en bostadsproduktion som kommer normala inkomsttagare till del. Det är det regeringens politik syftar till.

Visst ska det finnas valmöjligheter. Visst är det utmärkt att bo i eget hem och i bostadsrätt. Men det finns grupper på bostadsmarknaden, ung-

domar, det första boendet, som behöver hyresrätten. Den behövs kanske också i det mer rörliga samhälle vi lever i nu. När man byter jobb och byter ort behövs hyresrätten som boendeform. Vår politik för att värna och utveckla hyresrätten står inte i strid med de möjligheter som människor måste ha att välja sin boendeform.

Sten Andersson! Jag har inte tagit tillbaka någonting. Det byggs alldeles för lite i Stockholmsregionen i dag. Det trodde jag att vi var överens om. Det framgår faktiskt också av Sten Anderssons interpellation att även Sten Andersson tycker att det byggs lite i den här regionen.

Jag ser framför mig en situation dit jag vill komma, där vi får ett uthålligt byggande av mellan 25 000 och 30 000 lägenheter om året under en lång följd av år. Jag vill komma bort från ryckigheten i bostadspolitiken, att vi ena året bygger 70 000 lägenheter för att några år senare dala ned till en årsproduktion på 10 000, 11 000 eller 12 000 lägenheter.

Regeringens politik är inriktad på att uppnå en uthållig bostadsproduktion på mellan 25 000 och 30 000 lägenheter och att se till att hyresrätten har sin givna plats i den produktionen.

Anf. 74 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Att det byggs och har byggts för lite i Stockholmsområdet är vi överens om. Men vi är inte överens om varför den situationen har inträffat. Som jag sade i mitt första anförande har inte antalet byggekranar varit högre när socialdemokraterna har haft majoriteten i Stockholm än det är i dag. Tvärtom kan man statistiskt visa att motsatsen gällde.

Är verkligen Lars-Erik Lövdén så naiv att han tror att de familjer som i dag tjänar 12 000–13 000 kr i månaden tack vare investeringsbidraget har råd att flytta in i ett hus som kanske blir färdigt nästa år eller året därefter? Det vill jag säga att jag inte tror på. Jag tror inte att Lars-Erik Lövdén själv tror på det heller.

Till sist, fru talman, en annan fråga i det här sammanhanget. Det finns något som heter byggnadsarbetare. Det är fysiska personer. Om man med det här programmet inte vill minska produktionen av den boendeform som de flesta vill bo i, alltså villor och bostadsrätter, utan man ska behålla den, låta den utvecklas i sin takt och utöver det bygga ett stort antal hyresrätter, varifrån ska vi då få byggarbetskraft? Vi vet att man som det ser ut i dag i alla fall veckovis måste importera arbetskraft norrifrån till Stockholm. Ska man behålla nuvarande byggnation och därtill lägga dem som ska bygga hyresrätter, var någonstans i det relativt medellånga perspektivet finns den arbetskraften att hämta? Är inte risken stor att man i stället får en prisspiral som kommer att äta upp alla eventuellt positiva effekter av investeringsbidraget?

Anf. 75 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! Eftersom jag är en av de debattörer som har fått det här svaret från bostadsministern kan jag till slut inte hålla mig. Jag frågade nämligen hur ministern såg på hinder och möjligheter för ett ökat byggande av hyresrätter. Jag pekade bl.a. på möjligheten att sätta en hyra som gör att husen i nybyggnation går runt och att se till att hyran inte kan överklagas efter sex månader, vilket är ett argument som tas upp av de flesta som ett mycket stort hinder.

Den gången fick jag till svar av bostadsministern att det stora hindret enbart var den moderata majoriteten i Stockholms stadshus, som förbjöd nybyggande. Det var vad jag fick höra.

Nu kan jag naturligtvis inte hålla mig, utan måste ta till orda när ministern säger att det är stor skillnad mellan socialdemokratisk och moderat politik när det gäller att se till att människor i normala inkomstlägen ska kunna bo. Jag frågar mig hur man med den fastighetsskattepolitik som förs i Stockholmsområdet kan påstå att det är en politik som gör det billigare för medelinkomsttagare och att det är en mindre del av inkomsten som behöver gå till bostaden och det egna hemmet. Jag finner inte att så är fallet. Jag vill gärna höra hur ministern ser på det och om han avser att göra någonting så att det blir billigare för medelinkomsttagaren och den normala familjen att bo i Stockholm, där uppåt 20–25 % av inkomsten faktiskt går till boende.

Jag vore tacksam för det svaret.

Anf. 76 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Carl-Erik Skårman tog upp skattefrågorna. Jag har inte hunnit kontrollera uppgiften, men det ska jag kanske göra av ren nyfikenhet. Han påstod att stockholmarna pungslås på 500 miljarder kronor i skatt, innefattande, om jag förstod saken rätt, bostadssektorn. Det låter lite väl överdrivet, men jag får kontrollera den uppgiften.

Sedan kommer skattefrågan upp på nytt. Där ligger också en avgörande skillnad mellan oss, nämligen att vi ser finansieringsmöjligheter som nödvändiga för att klara grundläggande välfärdsåtaganden. Ska vi klara en rimlig sjukvård, en rimlig omsorg, måste vi också ha skatteintäkter. Det är någonting som jag naturligtvis ibland tänker på att moderaterna inte ägnar särskilt många tankar åt. När man summerar de skatter ni vill slopa eller sänka blir det ett stort hål i statskassan.

Bara en reflexion med anledning av Sten Anderssons senaste inlägg. Det tycks inte bekymra Sten Andersson att ungdomar i Stockholmsregionen har svårt att få en bostad. Det är i första hand inte en dyr bostadsrätt som ungdomar kan efterfråga eller ett egnahem. Vid utträdet på bostadsmarknaden har det nästan alltid varit så att det är hyresrätten som står i förgrunden. Sedan gör många människor en s.k. bostadskarriär. Det passar med bostadsrätt eller eget hem så småningom. På äldre dar vill man kanske flytta tillbaka till ett bekymmerslöst hyresrättsboende.

Mångfalden i utbudet av boendeformer är bra för att bostadsmarknaden ska fungera på ett bra sätt. Då blir jag upprörd när moderaterna inte försvarar den linjen och i stället beträder en väg med en gigantisk omvandling av hyresrätter i Stockholmsregionen till bostadsrätter.

Anf. 77 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! När nu ministern vill ta upp frågan om hyresrätter återkommer jag till min tidigare fråga. Jag tror också att det är viktigt att vi ser till att det byggs nya hyresrätter för – nu vet jag inte om hyreslagstiftningen är avsedd för det – framför allt ungdomar som kommer in på hyresmarknaden.

Då gäller det att underlätta att det kan bli hyresrätter. Då måste naturligtvis kalkylen gå ihop. Det var just den frågan Carl-Erik Skårman var inne på. I Stockholm har vi sett ett exempel på att det inte har gått att

sätta hyror på nyproduktion så att kalkylen för husen går ihop. Då blir det naturligtvis inga hus. På vilket sätt ser bostadsministern att han kan hjälpa till, så att det går att få en hyreslagstiftning som möjliggör att det går att sätta hyror som gör att kalkylen för nya hus går ihop? Vidare måste långivare och andra intressenter som är med och bygger hus för att erbjuda fler hyresrätter kunna se att den hyra som har satts för att kalkylen för huset ska fungera kan bibehållas och inte överklagas efter sex månader.

Prot. 2000/01:86
27 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 78 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag vet att moderaterna förespråkar marknadshyror. Jag delar inte den uppfattningen. Jag ser inte heller att den nuvarande hyreslagstiftningen lägger något hinder i vägen. Det var inte så det blev med området S:t Erik i slutändan. Svea hovrätt dömde i målet, dvs. rättade till de möjliga brister som fanns vid den behandling som det kommunala bostadsföretaget hade gjort. På det sättet redde problemet ut.

Nu sprids fortfarande myter i den politiskt upphetsade debatten framför allt av de krafter som förespråkar en fri hyressättning. Jag vill inte ha en fri hyressättning. Det skulle leda till dramatiskt ökade hyror i attraktiva lägen. Vi ser också på utländska erfarenheter att fri hyressättning inte stimulerar fram en bostadsproduktion, i varje fall inte för inkomsttagare med normal lön.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2000/01:318 om bostadsbristen i Öresundsregionen

Anf. 79 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Inga Berggren har frågat mig vad jag avser att göra för att förhindra de för konkurrens och prisnivå skadliga verkningarna av ett investeringsbidrag, om jag avser vidta åtgärder så att marknaden ges långsiktiga regler och förutsättningar utan att ensidigt gynna den s.k. allmännyttan samt vilka övriga åtgärder som jag avser vidta för att minska bostadsbristen specifikt i Öresundsregionen och därmed öka förutsättningarna för en fortsatt tillväxt.

Inledningsvis vill jag påpeka att jag delar Inga Berggrens oro över den brist på hyreslägenheter som finns i vissa delar av landet, inte minst i Öresundsregionen. Här vill jag dock återigen erinra om att det är kommunerna som har ansvaret för planering och för att det bostadsbyggande som behövs också genomförs. Staten svarar för att rättsliga och finansiella instrument finns tillgängliga för bostadsbyggande.

Den bostadsbrist som finns i landet är ojämnt fördelad. Storstadsregionerna har en större brist än mindre orter. Regeringens aviserade förslag i vårpropositionen om ett investeringsbidrag för byggande av hyresbostäder är avsett att riktas till områden med bostadsbrist. Enligt Boverkets senaste bostadsmarknadsenkät finns det sju kommuner i Skåne län som redovisar brist på bostäder, och i ytterligare sju kommuner bedöms det vara bostadsbrist på centralorten. I innerstaden råder dock i stort sett

balans på bostadsmarknaden. Jag kan inte i dagsläget se annat än att dessa kommuner torde tillhöra målgruppen för investeringsbidraget. Stödet är tänkt att vara tillgängligt för såväl allmännyttiga bostadsföretag som för privata investerare.

Den totala byggproduktionen i Sverige ökade förra året. Ökningen förklaras i huvudsak av en uppgång i bostadsbyggandet. Trots den till synes starka efterfrågan går återhämtningen i bostadsbyggandet relativt långsamt. Bostadsinvesteringarna – särskilt när det gäller hyresbostäder – ligger fortfarande på historiskt sett låga nivåer. I de mest expansiva regionerna av landet kan begränsad tillgång på bostäder utgöra ett hinder för en fortsatt snabb sysselsättningstillväxt.

De kommunala allmännyttiga bostadsföretagen har alltsedan sin tillkomst varit ett betydelsefullt verktyg för kommunerna när de ska uppfylla sitt ansvar inom bostadsförsörjningen. Tillgång till bostäder, utan behov av kapitalinsats, underlättar flyttningsrörelser såväl inom som utom landet och skapar förutsättningar för tillväxt. Detta är ett skäl till att regeringen vill värna om hyresrätten som upplåtelseform.

Regeringen anser att Byggekostnadsdelegationen har visat att det med vilja, kompetens och noggranna förberedelser går att få ned byggkostnaderna till rimliga nivåer. Regeringen har följt upp Byggekostnadsdelegationens arbete genom att ge Boverket i uppdrag att inrätta Byggekostnadsforum med uppgift att bl.a. förmedla kunskaper till byggherrar och att främja utvecklingsarbete och innovationer. Byggekostnadsforum bör också kunna bidra till att kopplingen mellan byggsektorn, forskningscentrum och företag utvecklas i syfte att bättre utnyttja forsknings- och teknikframsteg för att skärpa konkurrensen och bidra till ökad effektivitet och lägre kostnader i byggande och boende.

Jag vill också nämna att Konkurrensverket, NUTEK och Kommerskollegium nyligen har haft i uppdrag att bl.a. analysera orsakerna till pris- och kostnadsskillnader mellan Sverige och Europa på bl.a. byggmaterialområdet. Utredningen konstaterar bl.a. att importandelarna för byggmaterial fortfarande är låga samtidigt som företagskoncentrationen är hög inom byggmaterialindustrin i Sverige. Konkurrensverket prioriterar i sin verksamhet ökad uppmärksamhet på den konkurrensrättsliga prövningen av t.ex. olika typer av trohetsrabatter för att främja en mer transparent prissättning.

Inom Regeringskansliet bereds också frågan om att införa regler för tredimensionell fastighetsindelning. En del fastighetsrättsliga och skattemässiga frågor måste dock klargöras innan ett förslag kan tas fram. Tredimensionell fastighetsindelning skulle kunna underlätta bostadsproduktion ovanpå befintliga byggnader med lokaler för handel eller kontor exempelvis i storstadsregionerna.

En annan arbetsgrupp inom Regeringskansliet gör en översyn av plan- och bygglagen i syfte att bl.a. överprövningen av kommunala plan- och byggbeslut ska förenklas. En snabbare och smidigare planprocess skapar bättre förutsättningar för att anpassa bostadsbyggandet till efterfrågan på bostäder.

Öresundsregionen kan under de kommande åren ha en betydande inverkan för hela Sveriges framtid. Samtidigt bör uppmärksammas att befolkningens arbets- och bostadsmarknad ofta är större än den enskilda kommunen. På Skånes relativt begränsade geografiska område finns det

33 kommuner, och behovet av gemensam planering är därför mycket stort. En fungerande bostadsmarknad utgör en viktig understödjande funktion både för arbetskraftens rörlighet och för lokalisering av företag. Boverket har tilldelats uppdraget att bedöma behovet av bostadsbyggande och vilka förutsättningar som behöver skapas för en ökad samordning av bostadsplaneringen i Skåne.

Regeringen har nyligen avsatt totalt 2,4 miljoner kronor för olika åtgärderna kring integration och samarbete i enlighet med handlingsplanen för byggsektorn och bostadsmarknaden i Öresundsregionen.

De åtgärder jag har redovisat, pågående och planerade, är avsedda att skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande och är både generellt riktade och specialdestinerade till de områden som har största behoven. Nu är det upp till kommunerna i dessa områden att svara för att de bostäder som behövs erbjuds kommunernas innevånare.

Anf. 80 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Vi ska diskutera bostadsfrågan om igen, men nu med en något annan vinkling.

Först vill jag säga tack för svaret, även om det inte fullt täcker mina tre frågeställningar. Vi verkar dock vara överens om att Öresundsregionen kommer att ha en viktig roll framöver för utveckling och tillväxt i Sverige. Dragningskraften är stor, och människor flyttar dit. Arbetsmarknaden och det ökande antalet studieplatser erbjuder goda möjligheter till sysselsättning och utbildning. Problemet är, som vi båda konstaterar, bristen på bostäder, i första hand hyreslägenheter. Detta försvårar rekryteringen av arbetskraft och kan bli en ordentlig flaskhals om ingenting verkningsfullt görs. Tillväxten kan därmed komma att hämmas just där de bästa förutsättningarna finns.

Arbetsmarknaden och bostadsmarknaden är som kommunicerande kärl – de är oerhört beroende av varandra – och speciellt i tillväxtområdena spelar då hyresrätter en central roll. Så är det även i Öresundsregionen – så att säga vår region, Lars-Erik Lövdén.

Lars-Erik Lövdén säger i svaret att sju kommuner i Skåne har brist på bostäder och att ytterligare sju bedöms ha brist på centralorten eller i innerstaden. För dessa skulle det aviserade investeringsbidraget vara lösningen. Men se det tror inte jag. Inte heller Bengt Turner, professor i nationalekonomi, tror att den här subventionen skulle ge någon påtaglig effekt.

Har inte statsrådet i stället någon gång funderat över att så länge det inte finns någon lönsamhet i byggandet av hyresrätter kommer inte några, eller väldigt få, hyresrätter att byggas? Det är viktigt att den som ska binda mycket kapital också har möjlighet att få en rimlig avkastning på den gjorda investeringen. Så är inte fallet i dag. Hyressättningssystemet, så som det tillämpas, medför att nya hyresrätter inte byggs ens där sådana efterfrågas. Först när förutsättningarna förändras kommer byggandet av hyresrätter att öka. Det är min uppfattning.

I dag kan nivån på en överenskommen hyra för en nyproducerad hyreslägenhet överklagas till hyresnämnden efter sex månader. Det gäller oavsett om Hyresgästföreningen godkänt hyresnivån vid avtalets ingående. Systemet skapar osäkerhet för byggare, fastighetsägare och långi-

vare. Vem vågar då bygga hyresrätter när det finns en risk att senare tvingas sätta en hyra som inte täcker kostnaderna?

Detta resonemang tycker jag att statsrådet borde ta med sig till Regeringskansliet. Det är ju inte kommunerna som bygger själva bostäderna. Däremot har varje kommun det övergripande ansvaret för bostadsförsörjningen för dem som bor i varje kommun. Jag menar att bärkraftiga bostadsprojekt bör genomföras av finansiellt starka och kompetenta företag, som också för att överleva och utvecklas måste få en rimlig avkastning på insatt kapital. Först då kommer bostadsmarknaden att fungera. Efterfrågade bostäder kommer att byggas och rörligheten kommer i gång.

Investeringsbidrag löser inga problem, Lars-Erik Lövdén! Våga i stället verkligen analysera hur bruksvärdesregeln tillämpas i dag och hur det påverkar viljan att bygga hyresrätter!

Anf. 81 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det blir lätt upprepningar efter den tidigare debatten. Jag ska bara göra några små kommentarer till det Inga Berggren har sagt.

Det är riktigt att Öresundsregionen, som vi båda kommer från, är en dynamisk region som har alla förutsättningar att bli en motor i tillväxten i Sverige framöver. Det förutsätter en mängd ting. Det förutsätter en ökad integration mellan Sverige och Danmark, och det förutsätter att vi har en bostadsmarknad som fungerar på ett dynamiskt och bra sätt.

För att bostadsförhållandena och bostadsmarknaden inte ska bli ett hinder för tillväxten krävs det en ökad produktion i regionen. Det krävs en ökad produktion av lägenheter till rimliga kostnader. Mycket av den produktion som har präglat Sverige i fråga om flerbostadshusen under de gångna åren, även i Öresundsregionen, har varit en produktion som vänder sig till en ganska liten grupp i samhället, en grupp som har det ganska bra ställt ekonomiskt och förmögenhetsmässigt. Men för att regionen ska fungera nere hos oss, som i andra regioner i Sverige, ur arbetsmarknads-synpunkt måste också bostadsproduktionen till mer rimliga kostnader kunna utvecklas.

Det är mot den bakgrunden man ska se det investeringsbidrag som regeringen nu föreslår för hyresproduktionen. Det är möjligt att bygga till rimligare kostnader än vad man gör i dag utan att ge efter på kvaliteten. Men det kräver ett väldigt stort ansvarstagande av kommunerna i samverkan med byggherrar och entreprenörer, för att pressa kostnaderna, välja rätt material och hålla tillbaka kostnader i alla led i produktionen. Där har jag efter Byggekostnadsdelegationens betänkande efterlyst mer av engagemang från parterna på bostadsmarknaden, inklusive kommunerna.

Jag är övertygad om att det investeringsbidrag som regeringen har aviserat kommer att medverka till en kraftig ökning av byggproduktionen av hyresrätter.

Jag tycker att man kan se goda erfarenheter av studentinvesteringsbidraget. Det gick lite trögt i början, men det har lossnat på slutet. Ibland är det inte heller konstigt att det går trögt i början, om jag nu får ge ett för-svar för de kommuner som inte har varit så framfusiga. Det är trögt att ta fram planer. Det tar lång tid, och det väcker ofta motstånd, med många överklaganden, regelmässigt. Startsträckan är ofta ganska lång för att få till stånd en ökad produktion. Det såg vi på studentbostadsbyggandet.

Det har nu kommit i gång med bra kraft, och vi kommer att få 10 000 nya studentlägenheter inom två år, tack vare studentinvesteringsbidraget.

Därmed tycker jag också att man kan dra slutsatsen – jag gör det i alla fall – att ett investeringsbidrag riktat till hyresrättsproduktionen också kommer att ge resultat, eftersom det finns behov av en ökad hyresrättsproduktion till rimligare kostnader.

Anf. 82 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Jag vill gärna fortsätta att diskutera hyresrätten och investeringsbidraget, som tydligen kommer i vårpropositionen.

Regeringen säger sig värna om hyresrätten som upplåtelseform. Ja, visst, det är viktigt att bostäder utan krav på kapitalinsats också finns på marknaden. Det håller jag med om. Flyttningsrörelser underlättas och det skapas förutsättningar för tillväxt.

Samtidigt måste man komma ihåg att hyresrätten erbjuder ”helservice”, dvs. man ska betala för full boendeservice. Hyresgästen måste betala för reparationer och skötsel, men det är fastighetsägaren som står för allt ekonomiskt risktagande. Hyresgästen gör ingen kapitalinsats och tar på det sättet inte någon ekonomisk risk.

Ja, visst är det så att ”tillgång till bostäder, utan behov av kapitalinsats, underlättar flyttningsrörelser såväl inom som utom landet”. Så har Lars-Erik Lövdén uttryckt det i svaret. Det är vi helt överens om. Men vägen dit är vi inte helt överens om. Jag anser att Lars-Erik Lövdén genom sitt investeringsbidrag underminerar den långsiktiga nybyggnationen av hyresrätter.

Lars-Erik Lövdén säger att han vill komma bort från ryckigheten. Jag tror aldrig att statsrådet kommer ifrån en ryckighet på bostadsmarknaden genom att ständigt locka med nya investeringsbidrag. Investeringsbidrag tenderar att vara konkurrenssnedvridande, prishöjande och mycket kortsiktiga.

Moderaterna vill skapa långsiktiga förutsättningar utan att skattebetalarna ska bli lidande. Det finns goda förutsättningar för ett ökat byggande av hyresrätter utan att man höjer hyrorna i det befintliga beståndet. Ett friare hyressättningssystem i nyproduktionen är ett sätt att göra det på som dessutom säkerställer kontinuitet av nybyggnation.

I svaret säger statsrådet: ”Regeringen anser att Byggekostnadsdelegationen har visat att det med vilja, kompetens och noggranna förberedelser går att få ned byggkostnaderna till rimliga nivåer.” Då menar jag att Lars-Erik Lövdén säger emot sig själv. Konkurrens var ju en av Byggekostnadsdelegationens viktigaste punkter. Investeringsbidragen får snarast motsatt effekt.

I Byggekostnadsutredningen resoneras det också om att kommunal mark- och bostadspolitik bör syfta till goda konkurrensförhållanden och ge utrymme för en mångfald av aktörer och bostadsformer för konsumenterna. Villkorade investeringsbidrag bidrar knappast till det.

Det är däremot positivt att se att Lars-Erik Lövdén har anammat ett par av de frågor vi moderater har drivit under en längre tid. Det skulle också vara väldigt uppskattat om vi äntligen i Sverige kan få ägarlägenheter. Ägandet stärker människornas självkänsla och ger dem goda möjligheter att ta ansvar för att påverka sin boendesituation. Också en snabb-

bare och smidigare planprocess talar Lars-Erik Lövdén om, och det är utmärkt.

Då undrar jag så här: När kommer de här förslagen? Kommer de redan i vårpropositionen, vilket jag naturligtvis hoppas på? Jag syftar då på tredimensionell fastighetsbildning och förenklingar av plan- och bygglagen.

Anf. 83 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Nej, Inga Berggren – i vårpropositionen kommer det inte. Det är en ganska komplicerad lagstiftning runt tredimensionell fastighetsbildning. Jag räknar med att kunna lägga fram ett förslag om det inom det närmaste året, men det är en ganska komplicerad lagstiftning både fastighetsrättsligt och skatterättsligt.

Jag har uttryckt en bestämd vilja att gå i den riktningen. Jag tycker att det vore bra om vi kunde lösa den frågan. Jag kan också se att det åtminstone på marginalen skulle innebära bättre förutsättningar för bostadsförsörjningen i framför allt storstadsområdena.

Sedan har jag också en ambition att förenkla planprocessen. Det tror jag skulle vara viktigt för att få en snabbare och smidigare planprocess. Även här står naturligtvis olika viljor mot varandra, men jag vill gå i den riktningen, och vi arbetar för fullt med att ta fram en promemoria som vi förhoppningsvis ska kunna remittera i sommar.

Sedan vill jag ta upp hyreslagstiftningen och hyressättningssystemet. Om jag vill ha, vilket jag vill, en ökad produktion av hyresrätter till mer rimliga kostnader är inte vägen att nå det målet att tillämpa ett system med fria inflyttningshyror. Det problem vi har på byggmarknaden i dag är en explosionsartad ökning av produktionskostnaderna. Man bygger till det pris marknaden är beredd att betala, helt enkelt. Det är den typen av bostadsproduktion vi har i dag.

Det byggs bostadsrätter i Stockholmsområdet för 30 000–35 000 kr kvadratmetern. Det görs det gubevars i min hemstad Malmö också – på bomässan. Så länge marknaden är beredd att betala bygger man för det önskemålet om det inte finns någon annan aktör som har andra intressen när det gäller bostadsförsörjningen.

När jag i den tidigare debatten sade att jag tycker att samhället ska göra en tydligare entré på bostadspolitikens område efter den reträtt som samhället gjorde under 90-talet menade jag att det krävs att kommunerna tillsammans med allmännyttiga bostadsföretag och andra byggherrar arbetar på det sätt som Byggekostnadsdelegationen anvisade om vi ska få fram en bostadsproduktion som även normalinkomsttagare kan efterfråga. Det krävs att vi från statens håll genom investeringsbidraget ger vårt tillskott, men också att kommunerna tar ett ansvar för mark- och exploateringskostnader och andra kostnader för byggnationen som håller tillbaka boendekostnaderna i slutändan. Det tydligare samhällsansvaret behövs om vi ska få en bostadsmarknad som fungerar för alla grupper i samhället och inte bara för dem som har en tjock plånbok.

Anf. 84 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Marknaden kan och vill inte bygga billiga hyreslägenheter. Det är ett uttalande som jag har hört att Lars-Erik Lövdén har gjort. Det uttalandet, och även sådana att det finns kommuner som inte tar sitt

bostadspolitiska ansvar, uppammar inte det positiva klimat som behövs för att konstruktivt diskutera lösningar på problemen, som jag ser det. Jag är helt övertygad om att varje kommun tar ett stort ansvar för sina medborgare i kommunerna. Jag tror inte att det är rätt väg att genom dekret tvinga kommunerna att upprätta bostadsförsörjningsplaner och bostadsförmedlingar eller att Boverket, som i Skåne, har i uppdrag att bedöma behovet av bostadsbyggande. Jag tror inte på en sådan modell.

I stället skulle marknaden och kommunerna få fler frihetsgrader inom bostadspolitiken. Har verkligen regeringen provat alla möjligheter? Nej, jag tycker ändå inte riktigt det. Det är därför som jag så enträget försöker föra fram en del frågor här, för att ändå försöka få i gång en konstruktiv diskussion. För det behövs incitament, så att det ges verkliga möjligheter att arbeta utifrån lokala förutsättningar oavsett om det gäller Stockholmsområdet eller Öresundsregionen.

Här finns en del positiva inslag i svaret, och det tycker jag verkar spännande, men det tar för lång tid, Lars-Erik Lövdén.

Låt mig med dessa reflexioner säga att detta är mina slutord för denna gång, men jag är övertygad om att debatten om dessa viktiga bostadsfrågor kommer att fortsätta och fortsätta.

Anf. 85 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag är utomordentligt glad över att bostadspolitiken har kommit högt upp på den politiska dagordningen. Den förtjänar det. Jag tycker att det är väldigt stimulerande.

Jag har bara två avslutande kommentarer till det Inga Berggren sade sist.

Missförstå mig inte – jag anklagar inte marknaden. Hade jag varit marknadsaktör hade jag väl gjort på samma sätt. Jag hade byggt för de välbeställda, för det hade gett mig en högre vinst. Det är det börsnoterade byggbolagets uppgift att maximera vinsten. Det är inget konstigt med det. Hade jag varit företrädare för JM eller NCC och hade haft marktillgångar i Stockholm hade jag inte haft ambitionen att bygga hyresrätter till rimliga kostnader som normalinkomsttagare hade efterfrågat, för där är vinstmarginalen så mycket lägre. Jag hade byggt exklusiva bostadsrätter för dem som har råd att betala. Så fungerar marknaden. Det är inget konstigt med det, och det var ingen anklagelse. Så fungerar det.

Vad jag understryker är detta: Ska vi få till stånd en bostadsproduktion även för normalinkomsttagare krävs det några andra aktörer. Det krävs en aktivare kommunal roll. Det krävs att allmännyttan får vara med och bygga och att den är med som prispressare. Det krävs också för att vi ska få till stånd en hyresrättsproduktion ett investeringsbidrag, tror jag, som regeringen nu har föreslagit.

Vad gäller Öresundsregionen och uppdraget till Boverket vill jag säga att det inte ska ses som någon pålaga från staten. Boverksuppdraget har mottagits med stort engagemang från Region Skåne och från kommunerna i Skåne. Jag medverkade nyligen själv på en konferens där nere med mycket stor uppslutning. Det syftar till att analysera bostadsmarknaden på sikt i Skåne, och det syftar till att se om det behövs ökad samverkan mellan kommunerna för att åstadkomma en gemensam bostadsmarknadsregion i Skåne, där inte varje enskild kommun sitter och planerar för sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU18
Utrikesutskottets betänkanden 2000/01:UU8 och UU10
Lagutskottets betänkande 2000/01:LU15
Näringsutskottets betänkande 2000/01:NU8
Trafikutskottets betänkande 2000/01:TU10

11 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Skrivelse
2000/01:112 Reformeringen av domstolsväsendet – information och uppföljning av handlingsplanen

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2000/01:MJU9 Sammanhållen rovdjurspolitik

Konstitutionsutskottets betänkande
2000/01:KU19 Behandling av personuppgifter och IT

Kulturutskottets betänkanden
2000/01:KrU5 Biblioteks- och litteraturfrågor
2000/01:KrU6 Bild och form m.m.
2000/01:KrU4 Idrottsfrågor m.m.

Bostadsutskottets betänkande
2000/01:BoU11 Förnyad behandling av vissa indelnings- och länsstyrelsefrågor

12 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 26 mars

2000/01:335 av *Elver Jonsson* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
Stöd till högskolor

2000/01:336 av *Henrik Landerholm* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Fristående skolor

Prot. 2000/01:86
27 mars

den 27 mars

2000/01:337 av *Viviann Gerdin* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Domstolsorganisationen

2000/01:338 av *Runar Patriksson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Nedläggning av domstolar i Värmland

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 april.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 26 mars

2000/01:970 av *Michael Hagberg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Rekryteringen till högskolan

2000/01:971 av *Anita Sidén* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Skatten för lågavlönade

2000/01:972 av *Anita Sidén* (m) till socialminister Lars Engqvist
Övergrepp mot funktionshindrade kvinnor

den 27 mars

2000/01:973 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog
Brandsäkerheten på svenska muséer

2000/01:974 av *Rolf Gunnarsson* (m) till statsrådet Britta Lejon
Facklig anslutning som grund för lönediskriminering

2000/01:975 av *Åke Carnerö* (kd) till försvarsminister Björn von Sydow
Ubåtsjaktförmågan

2000/01:976 av *Anna Åkerhielm* (m) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Kosovoalbanska flyktingar

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 april.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 23 mars

2000/01:877 av *Tuve Skånberg* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg

Salmonellasmittat kött

2000/01:880 av *Patrik Norinder* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Taiwan som observatör i WHO

2000/01:895 av *Amanda Agestav* (kd) till statsrådet Ingela Thalén
Ledighet för fosterföräldrar

2000/01:902 av *Karl-Göran Biörsmark* (fp) till utrikesminister Anna Lindh

Situationen i Sudan

2000/01:918 av *Jan Erik Ågren* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg

Astma, allergi och innehållsdeklarationer

2000/01:919 av *Lars Björkman* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg

Särskilda försiktighetsåtgärder med anledning av mul- och klövsjuka

den 27 mars

2000/01:917 av *Tuve Skånberg* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Posten AB

2000/01:930 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Hushållsnära tjänster

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 3 april.

15 § Kammaren åtskildes kl. 18.59.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 16.28 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Barbro Nordström

1 § Information från regeringen om EU-toppmötet i

Stockholm	1
Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	1
Anf. 2 ALF SVENSSON (kd)	6
Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	6
Anf. 4 ALF SVENSSON (kd)	7
Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	7
Anf. 6 LARS TOBISSON (m)	7
Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	8
Anf. 8 LARS TOBISSON (m)	8
Anf. 9 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	8
Anf. 10 GUDRUN SCHYMAN (v)	9
Anf. 11 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	9
Anf. 12 GUDRUN SCHYMAN (v)	10
Anf. 13 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	11
Anf. 14 SVEN BERGSTRÖM (c).....	11
Anf. 15 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	11
Anf. 16 SVEN BERGSTRÖM (c).....	12
Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	12
Anf. 18 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	13
Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	13
Anf. 20 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	13
Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	14
Anf. 22 WILLY SÖDERDAHL (v)	14
Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	14
Anf. 24 WILLY SÖDERDAHL (v)	15
Anf. 25 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	15
Anf. 26 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	15
Anf. 27 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	16
Anf. 28 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	16
Anf. 29 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	17
Anf. 30 RONNY OLANDER (s)	17
Anf. 31 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	17
Anf. 32 RONNY OLANDER (s)	18
Anf. 33 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	18
Anf. 34 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	18
Anf. 35 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	19
Anf. 36 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	19
Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	19
Anf. 38 MARIANNE ANDERSSON (c).....	19
Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	19
Anf. 40 MARIANNE ANDERSSON (c).....	20
Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	20
Anf. 42 KENT HÄRSTEDT (s)	21
Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	21
Anf. 44 KENT HÄRSTEDT (s)	22

Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	22
2 § Justering av protokoll	23
3 § Anmälan om sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet	23
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	26
5 § Svar på interpellation 2000/01:290 om försvarsmaterielaffärer med andra länder	26
Anf. 46 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	26
Anf. 47 HENRIK S JÄRREL (m)	28
Anf. 48 HARALD BERGSTRÖM (kd)	29
Anf. 49 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	30
Anf. 50 HENRIK S JÄRREL (m)	31
Anf. 51 HARALD BERGSTRÖM (kd)	32
Anf. 52 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	32
Anf. 53 HENRIK S JÄRREL (m)	33
Anf. 54 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	33
6 § Svar på interpellation 2000/01:305 om hemvärnets rekrytering	34
Anf. 55 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	34
Anf. 56 ROLF GUNNARSSON (m)	35
Anf. 57 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	35
Anf. 58 ROLF GUNNARSSON (m)	36
7 § Svar på interpellation 2000/01:300 om <i>functional food</i>	37
Anf. 59 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	37
Anf. 60 MICHAEL HAGBERG (s)	38
Anf. 61 RONNY OLANDER (s)	38
Anf. 62 INGA BERGGREN (m)	39
Anf. 63 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	40
Anf. 64 MICHAEL HAGBERG (s)	40
Anf. 65 RONNY OLANDER (s)	40
Anf. 66 INGA BERGGREN (m)	41
Ajournering	41
Återupptagna förhandlingar	41
8 § Svar på interpellation 2000/01:317 om byggande av bostäder i Stockholmsregionen	42
Anf. 67 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	42
Anf. 68 STEN ANDERSSON (m)	42
Anf. 69 CARL-ERIK SKÄRMAN (m)	43
Anf. 70 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	44
Anf. 71 STEN ANDERSSON (m)	45
Anf. 72 CARL-ERIK SKÄRMAN (m)	45
Anf. 73 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	46
Anf. 74 STEN ANDERSSON (m)	47
Anf. 75 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	47
Anf. 76 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	48
Anf. 77 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	48

Anf. 78 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	49
9 § Svar på interpellation 2000/01:318 om bostadsbristen i	
Öresundsregionen	49
Anf. 79 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	49
Anf. 80 INGA BERGGREN (m).....	51
Anf. 81 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	52
Anf. 82 INGA BERGGREN (m).....	53
Anf. 83 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	54
Anf. 84 INGA BERGGREN (m).....	54
Anf. 85 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	55
10 § Förnyad bordläggning.....	56
11 § Bordläggning.....	56
12 § Anmälan om interpellationer.....	56
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	57
14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	58
15 § Kammaren åtskildes kl. 18.59.....	58

Prot. 2000/01:86
27 mars
